

เอกสารวิชาการ

เรื่องที่ 3

แนวทางการขับเคลื่อนกลไกชุมชน
เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษในครอบครัว
: ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัวระดับตำบล
(ศปก.ต.)

โดย

นางสาวราภรณ์ พงศ์พินิตานนท์

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านครอบครัว (นักพัฒนาสังคมเชี่ยวชาญ)

ตำแหน่งเลขที่ 276 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

แนวทางการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
: ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

ราภรณ์ พงศ์พินิตานนท์*

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของ ศปก.ต. และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยชุมชน ผ่านศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) และข้อมูลผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) จากการประชุมถอดบทเรียนโครงการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ระดับพื้นที่จากคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เจ้าหน้าที่จาก ศปก.ต. /องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น /โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ระดับจังหวัดจากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และสำนักงานอัยการ ผลการศึกษา พบว่า กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กำหนดแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ในแต่ละปีงบประมาณ ให้แก่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และถ่ายทอดไปยังพื้นที่ที่มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ให้ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) และติดตามประเมินผล โดยศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ดำเนินงานตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 2) การสำรวจข้อมูลและการจัดการข้อมูลชุมชน 3) การจัดทำแผนงานเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 4) การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 5) การถอดบทเรียนการเรียนรู้และการรายงานผลการดำเนินงาน สรุปปัญหาอุปสรรค พบว่า คณะทำงานไม่ได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไม่มั่นใจในความรู้ที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน บางคนสวทหลายใบ ทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ บางพื้นที่เป็นพื้นที่เสี่ยงยาเสพติด ปัญหาการสื่อสารกับกลุ่มชาติพันธุ์ ศปก.ต. ยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่ ระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลน้อย ไม่ได้รับข้อมูลจริง ถูกปฏิเสธการรับความช่วยเหลือจากเคส สำหรับปัจจัยความสำเร็จอยู่ที่ คณะทำงานมีความเข้มแข็ง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีจิตอาสา ท้องถิ่นมีความเข้าใจสนับสนุนงาน ชุมชนร่วมมือ ประชาชนเปิดใจยอมรับ ในส่วนข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมศักยภาพคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ทั้งด้านเจตคติ องค์กรความรู้ การจัดการกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการบริหารจัดการข้อมูล ให้มีการยกย่อง สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สร้างระบบติดตามและประเมินผล พัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ความรุนแรงในครอบครัว

*รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านครอบครัว

บทนำ

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัว โดยให้ความสำคัญในการสร้างกลไกในชุมชนเป็นไปตามแนวคิด “ชุมชนเข้มแข็งเป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกเรื่อง” และ “การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเริ่มจากฐานราก” (ศ.นพ.ประเวศ วะสี) และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน ให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นแกนหลักในงานพัฒนาและการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จึงผลักดันสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนมีการรวมกลุ่ม และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรี ครอบครัว โดยกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน หรือเรียกว่า ศพค. และตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีนโยบายส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ยกย่องการทำงานในรูปแบบศูนย์ปฏิบัติการเพื่อการป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) **วัตถุประสงค์** เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวโดยชุมชน ผ่านศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ขอบเขตการศึกษา ประกอบด้วย ด้านเนื้อหาผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ด้านพื้นที่ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ในพื้นที่ 10 จังหวัด ที่เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่/คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เจ้าหน้าที่จากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และสำนักงานอัยการ วิธีดำเนินการศึกษา ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ สื่อออนไลน์ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับ ตำบล (ศปก.ต.) จากการประชุมถอดบทเรียนโครงการ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คณะทำงานศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เจ้าหน้าที่จากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับ ตำบล (ศปก.ต.)

การดำเนินงานขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) มีการดำเนินงานตามรูปแบบกระบวนการงาน 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- 2) การสำรวจข้อมูลและการจัดการข้อมูลชุมชน
- 3) การจัดทำแผนงานเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- 4) การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- 5) การถอดบทเรียนการเรียนรู้และการรายงานผลการดำเนินงาน

โดยมีปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ในชั้นของส่วนกลาง เป็นเรื่องความชัดเจนของนโยบาย ความซ้ำซ้อนไม่มีการบูรณาการงานภายในหน่วยงานของ พม. งบประมาณล่าช้า ไม่เพียงพอ ไม่ต่อเนื่อง ในระดับจังหวัด พบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด(พมจ.)ในพื้นที่โครงการ ทำบทบาทไม่เต็มที่เนื่องจากต้อง

รับผิดชอบหลายหน้าที่ มีการส่งต่อเคสล่าช้าเนื่องจากพื้นที่ห่างไกล และยากต่อการทำความเข้าใจกับ ศพค. ในการเข้าร่วมโครงการ ส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของ ศปก.ต. พบว่า อปท. มีข้อจำกัดเรื่องการสนับสนุนงบประมาณเนื่องจากข้อจำกัดด้านระเบียบ ส่วนของคณะทำงาน ศปก.ต. ไม่ได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ต้องการให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) เป็นพี่เลี้ยงในเรื่องการเขียนโครงการของงบประมาณเงินอุดหนุนศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ความไม่มั่นใจในความรู้ที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน คณะทำงานบางคนสวทหลายใบ ทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ บางพื้นที่เป็นพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ยาเสพติดทำให้เข้าถึงครอบครัวค่อนข้างลำบาก เจ้าหน้าที่ที่มีความเสี่ยงไม่ได้รับความปลอดภัยในการลงพื้นที่ ปัญหาการสื่อสารกับกลุ่มชาติพันธุ์ ศปก.ต. ยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่ ระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลน้อย ไม่ได้รับข้อมูลจริง ถูกปฏิเสธการรับความช่วยเหลือจากเคส และส่วนประชาชน พบว่า ยังไม่รู้จักศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) หรือบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ อย่างชัดเจน ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และไม่ทราบถึงสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับเมื่อประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้ ในส่วนปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการ อยู่ที่ตัวคณะทำงานที่มีแรงบันดาลใจในการทำงาน มีจิตอาสาเพื่อส่วนรวมในชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรับผิดชอบ ทีมมีความเข้มแข็ง ด้านชุมชน มีอาสาสมัคร ให้ความร่วมมือ ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ และความเข้าใจ มีความพร้อม ด้านกระบวนการ มีแผนที่ชัดเจน ลดขั้นตอนราชการจากการมีส่วนร่วมความสัมพันธ์ในชุมชน สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ได้แก่ ควรส่งเสริมศักยภาพคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) เกี่ยวกับเจตคติในเรื่องของรากเหง้าของปัญหาความรุนแรง ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานภายนอก และบูรณาการกลไกต่างๆ ในพื้นที่ เน้น อพม.ให้มีบทบาท พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการบริหารจัดการข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลของชุมชน ควรสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ ยกย่องให้กับคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการฯ ที่ปฏิบัติงานได้ดี ทั้งระดับจังหวัดและระดับชุมชน สร้างระบบติดตามและประเมินผล พัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักบทบาทหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติการฯ อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ผ่านช่องทางที่หลากหลาย และเหมาะสม

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
2.1.1 นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560-2564	6
2.1.2 บทบาทของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว	8
2.1.3 กรอบแนวทางการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำทารุณกรรมในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)	9
2.1.4 ลักษณะชุมชน	13
2.1.5 ความสำคัญและแนวทางการทำงานชุมชน	15
2.2 งานวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	24
3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา	24
3.2 กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา	24
3.3 วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	25
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	25
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	25
3.7 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 ผลการศึกษา	26
4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำทารุณกรรมในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)	26
4.2 ผลการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำทารุณกรรมในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)	30
4.2.1 การดำเนินงานตามรูปแบบกระบวนการงาน	30
4.2.2 แรงจูงใจในการเข้าร่วมงาน ศปก.ต.	32
4.2.3 จุดอ่อนของ ศปก.ต.	32
4.2.4 จุดแข็งของ ศปก.ต.	32
4.2.5 ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ	32
4.2.6 สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	32

	หน้า
4.3 ปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)	33
4.4 ปัจจัยความสำเร็จของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)	34
4.5 ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวโดยชุมชน ผ่านศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)	34
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	37
5.1 สรุปผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรค	37
5.1.1 สรุปผลการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)	37
5.1.2 สรุปปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)	38
5.1.3 สรุปปัจจัยความสำเร็จของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)	38
5.2 อภิปรายผล	38
5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว : ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)	40
บรรณานุกรม	43

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“ความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เรื่องส่วนตัว แต่เป็นเรื่องของทุกคน” สังคมไทยหิบบกให้ความสำคัญกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อนการยุติความรุนแรงในครอบครัว ต้องมองว่าความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เป็นเพียงปัญหาภายในครอบครัวหรือเป็นเรื่องที่ต้องปกปิดตามสุภษิต “ความในอย่า นำออก ความนอกอย่า นำเข้า” การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลให้ปัจจุบันสังคมไทยเปิดกว้างมากขึ้น คนในสังคมรับรู้และเข้าใจถึงแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี สิทธิเด็ก ตลอดจนคำนึงถึงความเสมอภาคระหว่างเพศมากยิ่งขึ้น โดยประเทศไทยมีการตรากฎหมายเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เจตนารมณ์เพื่อใช้มาตรการทางกฎหมายกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่รักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวโดยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้มีโอกาสกลับตัว และยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ ทั้งนี้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้หน่วยงานสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ปัจจุบันคือกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว) เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนการดำเนินงาน โดยให้มีการกำหนดระบบงาน กำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ สนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และศาล รวมทั้ง รวบรวม ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนปฏิบัติการ และอีกด้านหนึ่งเป็นเรื่องของการสร้างกลไกในระดับจังหวัด ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว อีกทั้งมีเครือข่ายการทำงานร่วมกัน เช่น โรงพยาบาลโดยศูนย์พึ่งได้ (OSCC) บ้านพักเด็กและครอบครัว ศูนย์ประชาบดี 1300 (ปัจจุบัน คือ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300) แต่อย่างไรก็ตามสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวยังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จากระบบฐานข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ปี 2553 – 2561 มีแนวโน้มคงตัวและสูงขึ้นในช่วงปีปัจจุบัน

ปี	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
จำนวนเหตุการณ์	724	829	969	973	928	969	801	1200	1299

ข้อมูลตามระบบฐานข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th ที่แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัติฯ โดยจำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ช่วงอายุ ประเภท สาเหตุ และสถานที่เกิดเหตุการณ์ เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่บันทึกในปี 2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,299 ราย และจากรายงานผลการสำรวจความรุนแรงในครอบครัวไทยต่อผู้หญิงและบุคคล ระดับประเทศ 2560 พบว่า มีข้อมูลความรุนแรงมีความชุก ประมาณ 1 ใน 3 ครอบครัว และพื้นที่ที่มีการใช้ความรุนแรงมากที่สุดคือภาคใต้ ประมาณ ร้อยละ 48.1 ส่วนพื้นที่ที่พบความรุนแรงในครอบครัวน้อยที่สุดคือกรุงเทพฯ ร้อยละ 26

ในสังคมไทยความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาละเอียดอ่อนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิด ปัญหาความรุนแรงจึงส่งผลกระทบต่อหลายประการ ได้แก่

1. ผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและสตรี ก่อให้เกิดปัญหาทั้งต่อร่างกายบอบช้ำ จิตใจซึมเศร้าอยากฆ่าตัวตาย เกิดความเครียด ไม่สามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุขได้ ในขณะที่เด็ก อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการที่สมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม

2. ผลกระทบต่อครอบครัว ขาดความอบอุ่น มั่นคง สมาชิกในครอบครัวเกิดความหวาดระแวง ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ ครอบครัวแตกแยก

3. ผลกระทบต่อสังคม พื้นฐานของสังคมขาดความมั่นคง และรัฐต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายไปกับการเยียวยารักษาบุคคล ที่เกี่ยวข้องทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสถานภาพครอบครัวจะบานปลายกลายเป็นปัญหาสังคมที่รัฐต้องแบกรับ

และตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวโดยให้ความสำคัญในการสร้างกลไกในชุมชนเป็นไปตามแนวคิด “ชุมชนเข้มแข็งเป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกเรื่อง” และ “การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเริ่มจากฐานราก” ซึ่งกล่าวโดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน ให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นแกนหลักในงานพัฒนาและการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จึงผลักดันสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนมีการรวมกลุ่ม และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรี ครอบครัว โดยกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน หรือเรียกว่า ศพค. ซึ่งเป็นองค์กรประชาชนที่มาจากตัวแทนกลุ่ม หรือองค์กรในชุมชน ที่อาสาสมัครร่วมกันดูแล ป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชนที่มีการบริหารจัดการในรูปแบบของ “คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน” โดยมีเครือข่ายกลุ่มครอบครัวเป็นสมาชิก และอยู่ในความดูแลและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน หรือ ศพค. จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้าน/ตำบล ในการสำรวจข้อมูลวางแผน และประสานความร่วมมือจากหน่วยราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว โดยคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จะมาจากการคัดเลือกของประชาชนตามกระบวนการประชาคมศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน มีบทบาทหน้าที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) บทบาทในการสำรวจศึกษาปัญหา 2) บทบาทในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหา / ให้คำแนะนำและ 3) บทบาทในการพัฒนา และเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทั้งสิ้น 7,133 แห่ง ใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ (ข้อมูล เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2559 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินโครงการตำบลเข้มแข็งไร้ความรุนแรง (Fight for Zero Violence) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ระดับตำบลได้ร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว โดยมีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เป็นกลไกสำคัญระดับพื้นที่ที่ใกล้ชิดครอบครัว ที่มีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ส่งต่อ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในพื้นที่ รวมทั้งมีการจัดเก็บข้อมูลด้านความรุนแรงในพื้นที่ โดยมุ่งหวังว่าจะไม่มีคดีความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในพื้นที่หรือมีเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว แต่สามารถดำเนินงานให้เหตุการณ์นั้น ๆ ยุติได้

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัววางระบบงานกลไกป้องกัน เฝ้าระวังในพื้นที่ สนับสนุนการดำเนินงานของจังหวัดในการขับเคลื่อนงานเพื่อลดความรุนแรงในครอบครัวทั้งในระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ ได้ดำเนินโครงการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวส่งเสริมพัฒนาระบบงานต้นแบบในพื้นที่ให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เป็นกลไกระดับชุมชน สามารถยกระดับเป็นศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล

(ศปก.ต.)เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว และเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการข้อมูลในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวผ่านกลไกสหวิชาชีพ กำหนดพื้นที่เป้าหมายจำนวน 10 จังหวัดนำร่อง โดยใช้ข้อมูลพื้นที่จังหวัดที่มีกรณีความรุนแรงในครอบครัวสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ร้อยเอ็ด ชลบุรี สงขลา น่าน พิชณุโลก อุตรธานี ราชบุรี และสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) จังหวัดละ 3 แห่ง รวม 30 แห่ง ที่เข้าร่วมโครงการฯ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนดนโยบายเร่งด่วนต่อเนื่องในเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว ซึ่งประเด็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงเป็นปัญหาสำคัญอันดับต้น ๆ ของครอบครัวและสังคมไทย และนโยบายการขับเคลื่อนระดับพื้นที่/จังหวัด (Area Based) เคลื่อนงาน ทีม พม.อย่างเป็นทางการ ภายใต้แนวคิด “บ้านเดียวกันและแผนงานเดียวกัน” (One Home & One Plan) และเสริมสร้างประสิทธิภาพความเข้มแข็งของกลไกประสานและส่งต่อในระดับพื้นที่ การดำเนินงานในรูปแบบศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ยังดำเนินการต่อเนื่องใน 10 จังหวัดนำร่อง (ศพค. จังหวัดละ 3 แห่ง) ภายใต้โครงการคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวพัฒนาและขยายศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ใน 76 จังหวัด เพื่อเป็นหน่วยรับแจ้งเหตุเบื้องต้น ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือประสานส่งต่อ และติดตามผลการให้ความช่วยเหลือของผู้ประสบปัญหาในระดับพื้นที่ โดยเสริมสร้างศักยภาพทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่และคณะทำงานศพค. ให้มีความรู้ในการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวสามารถเป็นวิทยากรครู ข ถ่ายทอดความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันความรุนแรงในชุมชนแก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งในปีงบประมาณ 2562 มี ศพค. สนใจสมัครเข้าร่วมเป็น ศปก.ต. จำนวน 704 แห่ง ทั้งนี้ได้มีการเสริมพลังเครือข่ายในการดำเนินงานด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มอบโล่เกียรติคุณรางวัลตำบลต้นแบบไร้ความรุนแรง จำนวน 76 รางวัล (1 จังหวัด 1 ตำบล) เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ และเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นต้นแบบในการทำงานให้แก่พื้นที่อื่นๆ ในงาน Thailand Social Expo 2019 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2562

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการศึกษานโยบายการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) จะทำให้ได้ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในระดับชุมชน โดยชุมชน และได้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการทำงานที่เชื่อมโยงกันในทุกระดับเกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมต่อการลดความรุนแรงในครอบครัวและความปกติสุขของครอบครัวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยชุมชน ผ่านศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)

1.3 ขอบเขตการศึกษา

สำหรับขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาจากข้อมูลการดำเนินงานขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ภายใต้โครงการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 และโครงการเสริมสร้างศักยภาพกลไกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ในพื้นที่อย่างน้อย 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดราชบุรี ชลบุรี ร้อยเอ็ด อุตรดิตถ์ เชียงใหม่ น่าน เชียงราย พิษณุโลก สุราษฎร์ธานี และสงขลา
3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล เป็นการศึกษาข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 และโครงการเสริมสร้างศักยภาพกลไกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ในเขตพื้นที่นำร่อง 10 จังหวัด ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่/คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เจ้าหน้าที่จากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และสำนักงานอัยการ

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) หมายถึง องค์กรประชาชนที่มาจากตัวแทนกลุ่ม หรือองค์กรในชุมชน ที่อาสาสมัครมาร่วมกันดูแล ป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชนที่มีการบริหารจัดการในรูปของ "คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน" โดยมีเครือข่ายกลุ่มครอบครัวเป็นสมาชิก และอยู่ในความดูแลและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน หรือ ศพค. จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในหมู่บ้าน/ตำบล ในการสำรวจข้อมูล วางแผน และประสานความร่วมมือจากหน่วยราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว โดยคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จะมาจากการคัดเลือกของประชาชนตามกระบวนการประชาคม

ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) หมายถึง องค์กรภาคประชาชนในระดับพื้นที่หรือตำบล ที่บริหารจัดการในรูปของ "คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล..." โดยมีทีมสหวิชาชีพและผู้แทนชุมชนจากทุกภาคส่วน เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นองค์กรที่สามารถดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข พัฒนา และรับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันที่ เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อจัดการปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับจังหวัด หมายถึง หน่วยปฏิบัติการที่ตั้งอยู่ในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 76 จังหวัด และ ส่วนกลาง

ตั้งอยู่ที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกระทำความรุนแรง ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ตำรวจ อัยการ และศาล รวมทั้ง การประสานงานกับศูนย์ช่วยเหลือสังคม (1300) ศูนย์พิ้งได้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล

2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบลเป็นกลไกหลักในชุมชนในการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ได้มีการค้นคว้าเอกสารวิชาการ องค์ความรู้ แนวคิดทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 - 2564

2.1.2 บทบาทของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

2.1.3 กรอบแนวทางการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

2.1.4 ลักษณะของชุมชน

2.1.5 ความสำคัญและแนวทางการทำงานของชุมชน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 - 2564

จากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 - 2564 ระบุที่มา ความสำคัญและสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไว้ ดังนี้

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) โดยวิธีภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2528 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2528 จาก การที่รัฐเข้าเป็นภาคีนั้น มีผลผูกพันให้ทั้งรัฐและฝ่ายนิติบัญญัติ รับผิดชอบที่จะนำทบัญญัติในอนุสัญญา CEDAW มาใช้ในประเทศ เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องส่งเสริมความเสมอภาคของสตรีในทุกๆ ด้านของชีวิตตั้งแต่ระดับ ครอบครัวไปจนถึงสถานที่ทำงานและรัฐบาล เรียกได้ว่าเป็นสัญญาประชาคมที่ทำไว้กับผู้หญิงทั้งประเทศเพื่อ เปิดทางให้ผู้หญิงได้เข้าไปอยู่ในเวทีแห่งการเจรจาเรื่องสิทธิ รวมทั้งเป็นวิสัยทัศน์และระบบค่านิยมที่แสวงหา การคุ้มครองให้กับศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้หญิงทั้งหลายด้วย โดยเฉพาะข้อที่ 16 เรื่องความเสมอภาคในด้าน ครอบครัวและการสมรส นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีหน้าที่จัดทำรายงานผลความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ตาม CEDAW ทุก 4 ปีและเข้าร่วมประชุมเพื่อตอบข้อซักถามและรับฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ CEDAW เพื่อนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการจัดการเลือกปฏิบัติต่อ สตรีในทุกรูปแบบ

ไทยยังเป็นภาคีอนุสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนอีกหลายฉบับ โดยมีฉบับที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาสถาบันครอบครัวโดยตรง อาทิ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) ซึ่งไทยมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตามโดยการประกันสิทธิเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และสิทธิคนพิการ ซึ่งรวมถึงเด็กและคนพิการที่เป็นสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ ไทยยังเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (ICESCR) ซึ่งทำให้รัฐต้องประกันสิทธิต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในกติกา ฉบับนี้ อาทิ การศึกษาสุขภาพ และการทำงาน

ประเทศไทยยังได้ร่วมรับรองปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่งเพื่อความก้าวหน้าของสตรี ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของประชาคมโลก ต่อเป้าหมายความเสมอภาค การพัฒนา และสันติภาพ สำหรับสตรี

ทุกคนทุกหนแห่ง และระบุประเด็นที่น่าห่วงใยเป็นพิเศษ 12 ประเด็นอันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเสมอภาค ระหว่างหญิงชาย และการเสริมพลังให้สตรี ได้แก่ ความรุนแรง ความยากจน การศึกษาและฝึกอบรมสุขภาพ ความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ เศรษฐกิจ อำนาจและการตัดสินใจ กลไกทางสถาบันสิทธิมนุษยชนสื่อมวลชน สิ่งแวดล้อม และเด็กผู้หญิง ประเทศไทยได้ประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจน และยืนยันถึงพันธกรณีที่จะ ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว โดยได้บูรณาการเข้าไปในแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)

ในปี พ.ศ. 2558 องค์การอนามัยโลกได้ให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุม ส่งเสริมสุขภาพโลก ครั้งที่ 6 ซึ่งที่ประชุมได้รับรองกฎบัตรกรุงเทพเพื่อการส่งเสริมสุขภาพโลก (Bangkok Charter for Health Promotion in a Globalized World) ซึ่งระบุถึงวาระสำคัญในงานสร้างเสริมสุขภาพ ของโลกกล่าวคือ ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวและชีวิตคู่ เป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญยิ่ง อันเกิดจากเงื่อนไข ของความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวความรุนแรงทางเพศอย่างต่อเนื่อง แต่พบว่าปัญหาดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่ในทุกมิติของสังคมไทย โดยจากการศึกษาในปี พ.ศ. 2546 โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และมูลนิธิผู้หญิง 37พบว่า ร้อยละ 41 ของผู้หญิงที่มีคู่อยู่ในเมืองหลวงเคยเผชิญกับปัญหาความรุนแรงทางกายและ/หรือทาง เพศและร้อยละ 47 ของจังหวัด ประสบปัญหาแบบเดียวกัน โดยผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงทั้งสองจังหวัด มากกว่าครึ่งหนึ่งถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าหนึ่งครั้งขึ้นไป

จากนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 พบว่า มีผู้หญิงและเด็กที่ถูกทำร้ายเข้ารับการ ช่วยเหลือจากทีมสหวิชาชีพของศูนย์พึ่งได้ (OSCC) ในโรงพยาบาลของรัฐจำนวน 297 แห่ง สูงขึ้นอย่าง ต่อเนื่องจากเฉลี่ยวันละ 19 คน เป็นวันละ 52 คน ส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว จากสถิติใน ปีพ.ศ. 2550 พบว่า ส่วนใหญ่การกระทำความรุนแรงมักกระทำโดยสามี รองลงมา คือ แฟนหรือผู้ใกล้ชิด และ ผู้ร้าย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามตัวเลขของผู้ถูกกระทำความรุนแรงที่เข้ารับการช่วยเหลือที่เพิ่มขึ้นอาจสะท้อน ถึงความสำเร็จของการขยายจำนวนศูนย์พึ่งได้ หรือความสำเร็จของการประชาสัมพันธ์ทำให้สังคมรู้จักศูนย์พึ่ง ได้มีมากขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 พบผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวใน สถานที่ทำงานและในที่สาธารณะ/ชุมชนทั่วประเทศ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32,833 ตัวอย่าง พบว่า สถิติ ของศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข ระบุว่า มีเด็กและสตรีเข้ารับการบริการถึง 31,866 ราย เป็นเด็ก 19,229 ราย สตรี 12,638 ราย เฉลี่ยวันละ 87 ราย สถานการณ์การกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในประเทศไทย มีแนวโน้มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2555 โดยในปี พ.ศ. 2556 ยอดเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 โดยในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวน เด็กและสตรีในประเทศไทยที่ถูกกระทำความรุนแรงจำนวน 20,586 ราย เฉลี่ยวันละ 56 ราย ความรุนแรงที่ เกิดในกลุ่มเด็ก พบว่าเกือบร้อยละ 90 เป็นเด็กหญิง พบมากที่สุดในกลุ่มอายุ 10-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 61 รองลงมาคืออายุ 15-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 22 โดยถูกล่วงละเมิดทางเพศมากเป็นอันดับ 1 จำนวน 13,226 ราย คิดเป็นร้อยละ 69 รองลงมาเป็นการทำร้ายร่างกาย 4,256 ราย ผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่เด็กรู้จัก ว่างใจ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น แฟน รองลงมาคือเพื่อน สาเหตุส่วนใหญ่มาจากสภาพแวดล้อม ได้แก่ สื่อลามกความใกล้ชิด และโอกาสเอื้ออำนวย เป็นต้น โดยความรุนแรงในกลุ่มผู้หญิงพบมากที่สุดอยู่ในกลุ่มอายุ 24-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 74 ปัญหาอันดับ 1 ที่พบ ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย 9,699 ราย คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงมาคือถูกกระทำทางเพศ 2,226 ราย คิดเป็นร้อยละ 18 ผู้กระทำเป็นคู่สมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53 สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการนอกใจ หึงหวง ทะเลาะวิวาทกัน

นอกจากนี้ พบว่า จำนวนเด็กและผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว พบว่ามีจำนวนสูงขึ้น โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2556 มีเด็กที่เข้ารับบริการ จำนวน 259 คน และ พ.ศ. 2557 มีจำนวน 305 คน เช่นเดียวกับจำนวนผู้หญิงที่เข้ารับบริการ โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวน 258 คน และในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวน 400 คน

2.1.2 บทบาทของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

อำนาจหน้าที่ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2559 ได้แก่

(1) เสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรฐานการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรี ครอบครัว ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และองค์กรระหว่างประเทศในการดำเนินการตามนโยบาย พันธกรณี อนุสัญญา และความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสตรี ครอบครัว ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

(3) เสริมสร้างมาตรการ กลไกในการพัฒนาศักยภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด การป้องกันการค้าประเวณีและคุ้มครองผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การดำเนินงาน การรับรอง และการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคเอกชนด้านสตรีและครอบครัว รวมทั้งองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

(5) บริหารจัดการและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสตรี ครอบครัว ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

(6) เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในการแก้ไขและพัฒนาสตรี ครอบครัว ผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

(7) จัดบริการสวัสดิการสังคม การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองแก้ไขเยียวยาบำบัดฟื้นฟู และพัฒนาศักยภาพของสตรี ผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้ประสบปัญหาจากการค้า ประเวณี รวมทั้งผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำหรับบทบาทของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในการป้องกันช่วยเหลือและคุ้มครองเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวแบ่งออกเป็น

1) งานด้านนโยบาย

- เสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และมาตรฐานการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริม การพัฒนาศักยภาพ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว

2) งานด้านกำกับดูแล

- เสริมสร้างมาตรการกลไกในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันครอบครัว

3) งานด้านส่งเสริมสนับสนุน

- ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และองค์กรระหว่างประเทศ ในการดำเนินการตามนโยบาย พันธกรณี อนุสัญญา และความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การดำเนินงาน การรับรอง และการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคเอกชนด้านครอบครัว รวมทั้งองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

- เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในการแก้ไขและพัฒนาสถาบันครอบครัว ผู้กระทำหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศ โดยกำเนิดและผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

4) งานด้านปฏิบัติการ

- จัดบริการสวัสดิการสังคม การให้ความช่วยเหลือ ค้ำครอง แก้ไข เยียวยา บำบัดฟื้นฟู และพัฒนาศักยภาพของสตรี ผู้กระทำหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุมครองสวัสดิภาพ

- บริหารจัดการและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านครอบครัว

2.1.3 กรอบแนวทางการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานโครงการเพื่อขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด(พมจ.) ที่มีพื้นที่ดำเนินงาน ดังนี้

1. การทบทวนพื้นที่เป้าหมาย

สืบเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพและสนับสนุนการขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่ จำนวน ศพค. 3 แห่งต่อจังหวัด รวม 10 จังหวัด 30 ศพค. โดยเป็นพื้นที่ที่มีสถิติ ข้อมูลความรุนแรงในครอบครัวสูง หรือมีความเสี่ยงที่อาจเกิดความรุนแรงในครอบครัว)

พื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการต่อในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ให้จังหวัดยึดพื้นที่ ศพค. ที่ได้ดำเนินการโครงการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นหลัก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ศพค.ให้ต่อเนื่อง จนสามารถเป็นต้นแบบการดำเนินงานในรูปแบบของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ โดยมีเกณฑ์การประเมิน ศปก.ต. ดังนี้

ด้านโครงสร้าง ประกอบด้วย

1) คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

2) มีสถานที่หรือที่ตั้งที่สามารถติดต่อได้

ด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 ด้าน

1) ด้านข้อมูล

มีข้อมูลสถานการณ์ครอบครัวทั่วไปและความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่ และการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน

2) ด้านแผนงาน

มีแผนการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว / แผนการคุ้มครองช่วยเหลือและติดตามเยี่ยมเยียนผู้ถูกกระทำและผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

3) ด้านบูรณาการการดำเนินงาน

มีการบูรณาการทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อดำเนินการตามแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

4) ด้านผลงาน

มีผลการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่รวมทั้งการช่วยเหลือคุ้มครองและส่งต่อผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว และหรือการปรับพฤติกรรมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว จนไม่เกิดการกระทำซ้ำ

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน ศปก.ต. ดังนี้

เกณฑ์การประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา
1. การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน สหวิชาชีพเป็นองค์ประกอบ
	2. ศูนย์ฯ ประสานงานชัดเจน
	3. มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง
2. การสำรวจข้อมูลและการจัดการข้อมูลชุมชน	1. มีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่
	2. การบูรณาการข้อมูลจากแหล่งอื่น
	3. มีการคืนข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น
3. ด้านการจัดทำแผนงานและป้องกันเฝ้าระวังป้องกัน แก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	1. มีการประชุม/ ประชาคมเพื่อร่วมกันวางแผนเฝ้าระวังป้องกันโดยใช้ข้อมูลจากข้อ 2
	2. มีแผนเฝ้าระวังป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
4. การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	1. มีการจัดกิจกรรมฯ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง
	2. มีกลุ่มเป้าหมายเสี่ยง จากการสำรวจเข้าร่วมกิจกรรม
	3. มีการวางแผนร่วมในการช่วยเหลือ ติดตาม ออกเยี่ยมผู้ประสบปัญหาและครอบครัวเสี่ยงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
5. การบูรณาการความร่วมมือ	1. มีการบูรณาการทรัพยากรในพื้นที่ ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐภาคเอกชนในการเฝ้าระวังป้องกัน แก้ไขปัญหา (การสนับสนุนสนุนทรัพยากร เข้าร่วม ทำกิจกรรมร่วม)
6. ด้านการถอดบทเรียนการเรียนรู้ และการรายงานผลการดำเนินงาน	1. มีการถอดบทเรียน ศปก.ต. ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง
	2. มีการรายงานผลการดำเนินงาน
	3. มีการดำเนินการและรายงานผลตามระยะเวลาที่ สค. กำหนด
	4. มีการเบิกจ่ายงบประมาณตามแผนงาน
7. ความพึงพอใจต่อการให้บริการ	1. มีการสำรวจความพึงพอใจต่อผู้ให้บริการและผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ

2. การประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน

กองส่งเสริมสถาบันครอบครัวจัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้แก่เจ้าหน้าที่ พมจ. 10 จังหวัด เพื่อรับทราบและเข้าใจถึงแนวทาง วิธีการ เป้าหมายร่วมกันก่อนดำเนินงานต่อเนื่อง และเจ้าหน้าที่ พมจ. ชี้แจงให้แก่ ศพค.ร่วมโครงการรับทราบเบื้องต้น รวมทั้ง รายงานการดำเนินงานให้แก่ คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวจังหวัด เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ และร่วมติดตามการดำเนินงาน

3. สนับสนุนการดำเนินงานของ ศปก.ต.ได้แก่

3.1 จัดตั้งทีมจังหวัดสนับสนุนการดำเนินงานของ ศปก.ต.

โดยขอความร่วมมือทีมสหวิชาชีพระดับจังหวัด (ทีม One Home ศูนย์พึ่งได้ ตำรวจ อัยการ ศาล ยุติธรรม ศูนย์ดำรงธรรม ฯลฯ) ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ เทคนิคการทำงาน การประสานส่งต่อ การประชุม Case Conference และให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการช่วยเหลือคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แก่คณะทำงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

3.2 งานด้านข้อมูล

สนับสนุนให้ ศพค./ศปก.ต. ดำเนินการสำรวจจัดเก็บหรือนำข้อมูลสถานการณ์ครอบครัวที่มีอยู่ โดยเฉพาะความรุนแรงในครอบครัวจากผลการสำรวจการประเมินความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัวหรือข้อมูลจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์พึ่งได้ รพ.สต. ศูนย์ช่วยเหลือสังคม ศูนย์ดำรงธรรม เป็นต้น และผลการดำเนินงานที่ผ่านมา จัดประชุมวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรง ความชุกของปัญหา สาเหตุ ปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้ง แสวงหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ทั้งนี้ ข้อมูลการประเมินความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว และข้อมูลจากแผนที่เดินดินหรือแผนที่ชุมชนสามารถนำมาใช้ในการคัดกรองครอบครัวกำหนดเป็นครอบครัวเป้าหมายในการคุ้มครองช่วยเหลือต่อไป

นอกจากนั้น ควรจัดเวทีคืนข้อมูลให้แก่พื้นที่/ชุมชน เพื่อให้เกิดการรับรู้รับทราบร่วมกัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะ อันจะก่อให้เกิดความอับอายเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล

3.3 การวางแผนดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อ 3.1 สามารถกำหนดแผนการดำเนินงาน ใน 2 ลักษณะ คือ

3.3.1 แผนการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่

1) จัดตั้งและวางระบบศูนย์รับแจ้งเหตุระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล เช่น กำหนดกลุ่มไลน์ไว้เพื่อประสานแจ้งเหตุ กำหนดเบอร์โทรศัพท์กลางในการรับแจ้งเหตุ และกำหนดผู้รับผิดชอบเป็นศูนย์กลางหรือตั้งเวรประจำวัน แต่ละระดับ ทั้งระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล สร้างเครือข่ายจิตอาสาเฝ้าระวังตามชุมชน /ซอย / คู้มบ้าน /ละแวกบ้าน

2) ปรับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงในครอบครัว

- เรื่องผิวเมียวเป็นเรื่องส่วนตัว คนอื่นอย่าไปยุ่ง --> เรื่องความรุนแรง

ในครอบครัวเป็นเรื่องของทุกคน

● ภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ -->ไม่มีใครเป็นเจ้าของใคร ทุกคนมีศักดิ์ศรีและสิทธิในการดำเนินชีวิต

3) ให้ความรู้ความเข้าใจด้าน พ.ร.บ. กฎหมาย ความรุนแรงความเสมอภาค ความเท่าเทียมของหญิงและชาย การดูแลเลี้ยงดูเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรงเช่น

● จัดฝึกอบรมพ่อแม่/คนในชุมชนเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรง โดยแกนนำชุมชน

● จัดเวทีเรียนรู้ให้กับสมาชิกครอบครัว (พ่อ แม่ ลูก) เพื่อลดความรุนแรงในครอบครัว

4) กิจกรรมพัฒนาเสริมสร้างครอบครัวอบอุ่น แข็งแรง เช่น จัดค่ายสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว กิจกรรมชวนพ่อกลับบ้าน เปิดบ้านวัยใสใส่ใจเยาวชน สร้างรั้วให้ครอบครัว รักสังคมไทย เปิดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก

5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันเช่น การจัดตั้งชมรมริบบิ้นขาวในโรงเรียน เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ยุติความรุนแรงในครอบครัว

6) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เช่น การใส่เสื้อสีส้มริบบิ้นสีขาว การเดินรณรงค์ จัดนิทรรศการ การใช้สื่อเสียงตามสาย/หอกระจายข่าว การให้เยาวชนสื่อสารเรื่องราวความรุนแรง เช่น กลุ่มนกรกระฉิบกระฉาบข่าวการรณรงค์ลดเลิกเหล้า

7) การบูรณาการกิจกรรมการแก้ไขปัญหาโดยใช้ฐานของศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม และผู้นำที่น่าเชื่อถือในชุมชนเช่น งดเหล้าเข้าพรรษาต้นกริยาบุญวัตถุ โต๊ะอิหม่าม

8) การกำหนดมาตรการ ข้อบังคับ ข้อตกลง กฎของหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนไม่ให้เกิดพฤติกรรมกระทำรุนแรงในครอบครัว เช่น ไม่อนุมัติเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน งดจำหน่ายสุราให้แก่ผู้กระทำรุนแรงในครอบครัว

3.3.2 แผนการคุ้มครองช่วยเหลือและติดตามเยี่ยมเยียนผู้ถูกระทำและผู้กระทำรุนแรงในครอบครัว ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่

1) การจัดประชุมขับเคลื่อนคณะทำงาน ศปก.ต. ในการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือ (case conference) ร่วมกับทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ตำบล เพื่อนำข้อมูลสถานการณ์ ครอบครัว กลุ่มเสี่ยง มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการคุ้มครองช่วยเหลือ

2) กิจกรรมช่วยเหลือคุ้มครอง เยียวยา เช่น การเยี่ยมเสริมพลัง การติดตามเยี่ยมครอบครัวที่มีปัญหา ครอบครัวเสี่ยง การให้คำแนะนำปรึกษา การส่งต่อ Case ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) กิจกรรมการตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ทั้งนี้ ในแผนดำเนินงานให้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ตัวชี้วัด กิจกรรมผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน

3.4 การจัดกิจกรรมตามแผนโดยพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่จะดำเนินการที่สอดคล้องกับสาเหตุ บริบทของพื้นที่และจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนหรือบูรณาการร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เงินอุดหนุนศพค. หรือเงินตามกองทุนต่าง ๆ ทั้งนี้ บางกิจกรรมอาจไม่ต้องใช้งบประมาณ เช่น การติดตามเยี่ยมบ้าน

3.5 การติดตามประเมินผล

พมจ. กำกับดูแลติดตามการดำเนินงานของ ศพค.ว่าสามารถดำเนินงานตามแผนที่กำหนดและปฏิบัติงานในฐานะศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับ ตำบลหรือไม่เพียงใด

4. การถอดบทเรียนการทำงาน

โดย พมจ. จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานในลักษณะของ ศปก.ต. ร่วมกัน

5. การจัดทำรายงานความก้าวหน้าและสรุปผลการดำเนินงาน

พมจ.จัดส่งข้อมูล แผนการดำเนินงาน และรายงานผลการดำเนินงานตามเวลาที่กำหนด

สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มอบนโยบาย “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เน้นความรวดเร็วในการทำงาน การมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน แนวทางการพัฒนา เน้นการเสริมสร้างศักยภาพ ศปก.ต.เดิม ที่มีของจังหวัด เช่น เสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เน้นการทำงานเชิงรุก เน้นการขยายเครือข่ายในการทำงานให้มีความเข้มแข็ง สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ ศปก.ต.เป็นที่รู้จัก เสริมสร้างศักยภาพวิทยากรในระดับพื้นที่ (ครู ก ครู ข) เน้นการบูรณาการการจัดกิจกรรมกับหน่วยงานในสังกัด พม. ส่งเสริมให้มี ศปก.ต.อย่างน้อยอำเภอละ 1 แห่ง โดยคำนึงถึงความพร้อมและความสมัครใจของพื้นที่เป็นหลัก ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ ศปก.ต.เห็นความสำคัญ และเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินอุดหนุน เพื่อดำเนินงานโครงการด้านความรุนแรงในครอบครัว และนำผลการถอดบทเรียนขอ. ศปก.ต.ที่เข้มแข็งของจังหวัดในปีที่ผ่านมา ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาของ ศปก.ต.แห่งอื่นต่อไป

2.1.4 ลักษณะของชุมชน

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนให้ทำหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบลเป็นการดำเนินงานโดยชุมชน เพื่อชุมชน จึงต้องเข้าใจในเรื่องลักษณะของชุมชน ดังนี้

สนธยา พลศรี (2547 อ้างถึงใน ญัตติกฎุมติ ทรัพย์สินอุปถัมภ์ ,2558) ได้อธิบายลักษณะของชุมชน ดังนี้

1. การรวมตัวกันของกลุ่มคน (Group of People) กล่าวคือเป็นการรวมตัวกันของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนเป็นประชากรหรือพลเมืองของชุมชนที่มีความหลากหลาย ในด้านของกลุ่มคนเช่น โครงสร้างประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รวมทั้งคนพิการและผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ นอกจากนี้การรวมตัวกันเป็นกลุ่มคนอาจมีความแตกต่างกันออกไปตามระดับความพร้อมหรือลักษณะของกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน เช่น ด้านอาชีพ การเมืองสิ่งแวดล้อม การสร้างนวัตกรรม เป็นต้น ซึ่งเริ่มตั้งแต่การรวมเป็นกลุ่มเล็ก องค์กรชุมชน สถาบันมูลนิธิ สหกรณ์หรือเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นในเครือข่ายสังคมเสมือนจริง

2. มีอาณาเขตบริเวณทางภูมิศาสตร์สำหรับเป็นที่ตั้ง (Area) เป็นขอบเขตของการรวมตัวกัน ซึ่งอาจจะเป็นขอบเขตเชิงนิเวศ เป็นพื้นที่ธรรมชาติตามสภาพภูมิศาสตร์หรือภูมิประเทศของชุมชนนั้น ๆ เช่น พื้นที่ริมฝั่งทะเล พื้นที่เชิงเขา พื้นที่ลุ่มน้ำหรืออาจจะเป็นพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่นอาคาร บ้านเรือน

สถานที่ทำการ เป็นต้น หรืออาจจะเป็นขอบเขตพื้นที่ทางการปกครอง เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เขต และแม้กระทั่งเขตพื้นที่ลักษณะเฉพาะ เช่น เขตเศรษฐกิจ เขตการพัฒนาเขตอนุรักษ์และการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. มีปฏิสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกัน (Relationship or Interaction) คือการติดต่อสัมพันธ์กันมีความสนใจทางสังคมร่วมกัน มีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน มีความสนิทสนมกัน มีความสัมพันธ์แบบพบปะกันโดยตรง (Face to Face) ซึ่งการที่กลุ่มคนมาอยู่ร่วมกัน มีการใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชนย่อมจะมีการติดต่อสัมพันธ์และมีการปฏิบัติต่อกันหรือการกระทำร่วมกันระหว่างญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน ทั้งในระดับครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารกัน การร่วมแรงร่วมใจกัน การช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชน จะเป็นไปในลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community)

4. มีความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belongingness) โดยเป็นความรักและความห่วงใยในชุมชน กล่าวคือสมาชิกที่รวมกันอยู่ในชุมชนมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ และสมาชิกที่มีความหลากหลายนั้นย่อมจำเป็นต้องสร้างพื้นฐานความรัก ความเมตตา เอื้ออาทรต่อกัน สมานฉันท์ สามัคคีต่อกัน เพราะเงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้เกิดความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อชุมชน ซึ่งจะมีส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลังและชุมชนเข้มแข็งต่อไป

5. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (Goal and Target) การรวมตัวของกลุ่มคนในชุมชนจะเป็นการรวมตัวที่ไม่หละหลวมเพียงชั่วคราว แต่เป็นการรวมตัวที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนและปรารถนากระทำให้สำเร็จร่วมกัน ทั้งที่เป็นเป้าหมายส่วนตัวของสมาชิกและเป้าหมายของชุมชนที่จะต้องคำนึงถึงควบคู่กันไปและที่สำคัญจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของประเทศด้วย เช่น ชุมชนชนบทมีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นที่เน้นการพัฒนาและถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือชุมชนวิชาการ เป็นการรวมกลุ่มนักวิชาการเพื่อคิดวิเคราะห์ วิพากษ์เรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นสมาชิกในชุมชนจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยการคิด วิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางแก้ไขหรือทางเลือกใหม่ ๆ และจะได้ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

6. มีจิตสำนึกร่วมกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของชุมชน (Public Consciousness) สมาชิกที่รวมตัวกันจะมีความหลากหลายของกลุ่มในชุมชน การกระทำหรือกิจกรรมก็จะมีหลากหลายตามลักษณะการเกิดขึ้นของกลุ่มเหล่านั้น นอกจากนี้ชุมชนยังมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลประโยชน์และเพื่อบริการสาธารณะและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณสุข บริการด้านการศึกษา การแก้ปัญหาจราจร เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สมาชิกมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันหรือการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) จากการเข้าไปมีส่วนร่วมของสมาชิกในการรับรู้ ตัดสินใจและการปฏิบัติร่วมกันด้วยจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สิ่งเหล่านี้หากสมาชิกรวมตัวกันนานจนนำไปสู่เป้าหมายและทำกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

7. มีการจัดระเบียบของชุมชน (Organization) เป็นการจัดระเบียบความเรียบร้อยของชุมชน การควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) การจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification) สถาบันทางสังคม (Social Institution) และวัฒนธรรมของชุมชน (Culture) มี

ระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สมาชิกได้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและวัฒนธรรมที่ได้สร้างไว้ ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

8. มีการติดต่อสื่อสารและมีเครือข่าย (Communication and Network) ในชุมชน สมาชิกจะมีระบบของการติดต่อสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะพูดคุย การประชุม การใช้สื่อพื้นบ้าน การใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ระบบ Internet Social Network เป็นต้น และนอกจากนี้ในชุมชนจะมีระบบเครือข่ายการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนทั้งที่เป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนและนอกชุมชนโดยเฉพาะเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น การสื่อสารและการมีเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเป็นชุมชน เพราะจะนำไปสู่การแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้และกระบวนการจัดการในชุมชนและนอกชุมชนนั้น คือพื้นที่ปฏิบัติการจริงของสังคม

นิรมล กุลศรีสมบัติ และพรสวรรค์ วิเชียรประดิษฐ์ (ม.ป.ป.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการชุมชนในประเทศญี่ปุ่นที่ประสบความสำเร็จนั้น “ มิได้ดำรงอยู่ในสุญญากาศ หากแต่มีกลไกเชิงสถาบันมารองรับทั้งสิ้น ยิ่งไปกว่านั้นสถาบันหรือกรอบเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้มี “ความเป็นมาตรฐาน” (Standardization) เพื่อสามารถตอบสนองกับสถานการณ์และปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเริ่มต้นจากสมาคมละแวกบ้านที่อาศัย “ธรรมเนียมปฏิบัติ” ได้แก่ การเคารพและความเกรงอกเกรงใจผู้อาวุโสของชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญในการสั่งสมต้นทุนทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนประชาชนให้เขารวมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และเติมเต็มความต้องการของชุมชนที่ภาครัฐไม่ (สามารถ) จัดหาให้ได้ เมื่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป คณะกรรมการพัฒนาชุมชนจึงถูกออกแบบให้เป็นกลไกใหม่ในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ร่วมในกระบวนการวางแผนกับรัฐบาลอย่างกว้างขวางและเป็นระบบมากยิ่งขึ้นโดยมี “ข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน” ของกระบวนการวางแผนผังเฉพาะพื้นที่เป็นกรอบกฎหมายรองรับ และล่าสุดนิติบุคคล NPO ที่มี “ กฎหมายองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร” เป็นกลไกสนับสนุนให้องค์กรเหล่านี้สามารถทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนรวมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้อย่างมีสถานะเท่าเทียมทางกฎหมาย

2.1.5 ความสำคัญและแนวทางการทำงานของชุมชน

ประเวศ วะสี.(2553). กล่าวไว้ในบรรยายพิเศษ “ปฏิบัติการของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย” ว่ากฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหาอยู่ที่ชุมชนท้องถิ่น เพราะว่าชุมชนท้องถิ่นนั้นคือชาติที่แท้จริง เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นดูแลพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทยดูแลคนทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่ ดูแลต้นไม้ใบหญ้าทรัพยากรทั้งหมดที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทย เป็นความจริงของแผ่นดินที่จริงที่สุด เป็นความจริงของพื้นที่ของคนของวัฒนธรรม ของเศรษฐกิจ เพราะเศรษฐกิจจริงอยู่ข้างล่าง การปลูกข้าว การปลูกทั้งหลาย แต่ถ้าขึ้นมาข้างบนเป็นมายาคติ สิ่งที่อยู่ข้างบนคือสมมติ ถ้าสมมติผิด สมมติให้ประชาชนข้างล่างซึ่งเป็นเศรษฐกิจจริงที่รวยที่สุด ทำให้เขาจนที่สุด ทำให้คนรวยกลับจน เราต้องแก้ ดังนั้นเราต้องหันมาที่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นชาติจริง ๆ ที่ดูแลเรื่องราวทั้งหมดของแผ่นดินจริง

แนวทางการทำงานของชุมชน

1. ส่งเสริมกระบวนการชุมชน-มีสภาชุมชนซึ่งมีผู้นำตามธรรมชาติ แต่ละชุมชนมักมีผู้นำประมาณ 10-20 คน ทำหน้าที่สำรวจชุมชน แล้วเอาข้อมูลชุมชนมาทำแผนชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างมีบูรณาการ แล้วให้คนทั้งหมดบ้านดูแล เป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็นประชาธิปไตยอย่างยิ่ง เป็นประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งจะเชื่อมโยงกับประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้ง ประชาธิปไตยโดยตรงมีส่วนร่วมในการวางแผนและ

ขับเคลื่อนแผน ก็จะเกิดการพัฒนาระบบบูรณาการ แปรเรื่อง เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา และประชาธิปไตย

2. เศรษฐกิจพอเพียง สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ วิสาหกิจชุมชน ก็จะแก้ปัญหาความยากจน และทำให้เกิดความร่วมมือเป็นสุข เป้าหมายของเราไม่ใช่การมีจิตพิเป็นตัวเอง แต่ต้องเอาสัมมาชีพเป็นตัวตั้ง สัมมาชีพ หมายถึงอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

3. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ชุมชนต้องมีสิทธิในการดูแลที่ดิน การใช้ที่ดิน ป่าไม้แหล่งน้ำ เราเกิดมาต้องมีสิทธิ เช่นมีอากาศหายใจ ต้องมีน้ำกินฉันทัด มนุษย์เกิดมาก็ต้องมี ที่ดินทำกิน ต้องมีป่าไม้ มีแหล่งน้ำ เป็นสิทธิของชุมชน ต่อมาไปยึดเป็นของรัฐแล้วจัดการว่าให้ใครใช้แล้วการจัดการนั้นไม่เป็นธรรม จำเป็นต้องคืนสิทธินี้ไปสู่ชุมชน คือสิทธิในการดูแลเรื่องการใช้ทรัพยากรต่างให้เป็นธรรม ถ้าชุมชนมีสิทธิตรงนี้ก็แก้ปัญหาล้างคม แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ผู้นำท้องถิ่นต้องรวมตัวกันและทำความเข้าใจ เรื่องนี้ ต้องจัดที่ทำกินให้ประชาชนมีที่ทำกินมากที่สุด โดยอาจมีการออกพันธบัตรเพื่อซื้อคืนที่ดินมาเป็นของรัฐ แล้วให้ประชาชนเช่าระยะยาว ไร่ละ 10 บาทก็ได้ ถ้าประชาชนสามารถใช้ที่ดินระยะไกลได้ก็จะมีความมั่นคงในเรื่องเศรษฐกิจและที่อยู่ เรื่องสิทธิชุมชนท่านผู้นำท้องถิ่นต้องต่อสู้และขับเคลื่อนเรื่องนี้ได้

4. ชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน ชุมชนต้องสำรวจว่าใครจะถูกทอดทิ้งบ้าง เช่น คนแก่ เด็ก คนพิการ คนจน ใครบ้างดูหมดยุติ บางตำบลเขาสำรวจคนพิการ มีอาสาสมัครไปช่วยดูแล และมีกองทุนสวัสดิการชุมชนอะไรก็แล้วแต่ เราสามารถทำได้ ผู้นำท้องถิ่นภายในหนึ่งเดือน เราเป็นชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน นี่เป็นคำที่เราไปใช้แล้วเกิดความรู้สึกดีมาก ประเทศไทยต้องเป็นประเทศที่เราไม่ทอดทิ้งกัน

5. การศึกษาของชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชน การศึกษาที่ผ่านมามีบางส่วนที่ทำลายชุมชน เอาเด็กไปเข้าประถม มัธยม ทั้งชุมชน การศึกษาต้องมีความเข้มแข็งของชุมชน ต้องรวมอยู่ในแปดประการ เชื่อมโยง ไม่ใช่การศึกษาที่แยกตัว ไม่รู้เรื่องอะไรเลย เป็นการศึกษาที่ทั้งชุมชน การศึกษาแบบนี้จะทำให้คนไทยขาดจากรากเหง้า เพราะเป็นการศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้งไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง ถ้าการศึกษาเอาชีวิตเป็นตัวตั้งก็จะเชื่อมโยงทั้งสังคม เศรษฐกิจจิตใจ สิ่งแวดล้อม สามารถคิดอย่างเป็นอิสระอย่างไรไปเชื่อคุณค่าของระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

6. พัฒนาระบบสุขภาพชุมชน

อัมพร แก้วหนู. (2562). การสรุปบทเรียนการพัฒนาชนบทในเวทีต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีข้อสรุปตรงกันว่า สาเหตุของการพัฒนาที่ผิดพลาด ไม่ใช่เพราะมีงบประมาณไม่เพียงพอ แต่น่าจะเป็นว่าใครกำหนดทิศทางการพัฒนา ใครใช้งบประมาณ ใช้ไปทำอะไร อย่างไร ใครเป็นเจ้าของการพัฒนา ประชาชนเป็นแค่ผู้รับประโยชน์หรือเป็นคนกำหนดการพัฒนา สรุปว่าปัญหาไม่ใช่ที่เรื่องเงิน แต่เป็นแนวทางการพัฒนา (Approach) ที่ผิดพลาด คือหน่วยงานภายนอกเป็นคนกำหนดว่าชุมชนควรพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ใช้เงินเท่าไรในระยะเวลาเท่าไร และคนถือเงินคือหน่วยงานต่างๆ ชาวบ้านเป็นแค่ “ผู้มีส่วนร่วม” ตามที่หน่วยงานเห็นสมควรเท่านั้น แม้ว่าเราจะใช้คำว่า การพัฒนาชุมชน (Community development) ก็เป็นการพัฒนาตามที่หน่วยงานเห็นสมควรเท่านั้น หากพัฒนาตามความต้องการของชุมชนไม่หนทางที่ใช้คือการพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนหลัก (Community driven development) ต่างหาก หน่วยงานพัฒนาระดับโลกมากมายหลายแห่งจึงกำหนดว่า หลักการสำคัญของงานพัฒนาชุมชนที่จะสนับสนุนคือ การพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนหลักเท่านั้น แต่ใครจะทำได้ระดับไหนก็ว่ากันไป

ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองนั้นมีคุณลักษณะสำคัญสี่ห้าประการคือ

ประการแรก ผู้ที่ดำเนินการเรื่องนี้เป็นหลักคือชุมชน ซึ่งหมายถึงประชาชนเจ้าของปัญหาและองค์กรชุมชน หน่วยงานภาคีพัฒนาต่างๆ เป็นผู้สนับสนุน

ประการที่สอง ทุกชุมชนที่ทำเรื่องนี้สำเร็จมักมีแผนแม่บทชุมชนของตนเองที่มาจากกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง แผนที่ว่านั้นมาจากการวิเคราะห์ความต้องการของคนในชุมชนและกำหนดมาตรการ วิธีการแก้ไขในระยะยาวสามปีห้าปี หลายตำบลวางแผนห้าปีมาแล้วสามสี่รอบ

ประการที่สาม ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองจะทำทุกอย่างโดยอาจจะเริ่มจากเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องแล้วขยายไปเรื่องอื่นๆทั้งเศรษฐกิจ สังคมหรือแม้แต่การเมือง (เช่น การจัดการกระบวนการเลือกผู้นำเพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน เป็นต้น)

ประการที่สี่ ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไม่ได้ปฏิเสธบทบาทของรัฐหรือหน่วยงานภายนอก แต่จัดวางบทบาทอย่างเหมาะสม สำคัญคือ หน่วยงานทำตามแผนงานและความต้องการของชุมชน ไม่ใช่ชุมชนทำตามหน่วยงาน หลายตำบลกำหนดเลยว่า ขอให้ทุกหน่วยงานมาประชุมที่ตำบลวันเดียวกัน

ประการที่ห้า ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองจะมีกลไกการขับเคลื่อนแผนงานของตนเองในชื่อต่างๆ กัน เช่น สภาผู้นำ สภาองค์กรชุมชนสภาพัฒนาตำบล เป็นต้น กลไกเหล่านี้มีองค์ประกอบจากหลายภาคส่วนในตำบลและเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญของงานชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

2.2 งานวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ผศ.ดร.กิตติชัย รัตนะ. (ม.ป.ป.) ระบุการสร้างกลุ่มและเครือข่ายในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ไว้ว่า กลุ่มและเครือข่ายจะเป็นลักษณะของการรวมตัวกันของสมาชิกที่มีความคิดเห็นตรงกันและมีเป้าหมายร่วมกันชัดเจน การรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน กลุ่มจะเกิดพลังขึ้น หากมีการจัดตั้งกลุ่มที่เป็นระบบทั้งโครงสร้างและการทำงาน จะทำให้กลุ่มนั้นได้รับความเชื่อถือในชุมชนและสังคม รวมถึงกลุ่มอื่นๆ ด้วย เมื่อกลุ่มสามารถขยายกิจกรรมออกไปได้กว้างขวาง กลุ่มนั้นก็จะมีพัฒนาการจากที่เป็นการรวมแบบกลุ่มเล็ก ๆ กลายเป็นกลุ่มใหญ่ในระบบเครือข่าย (Network) ในที่สุด ซึ่งทำให้กลุ่มและเครือข่ายเหล่านั้นมีพลังต่อรองในชุมชน และสามารถใชพลังของกลุ่มผลักดันงานพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท้องถิ่นและทรัพยากรได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยของการรวมกลุ่ม 3 ประการ คือ 1) มีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นร่วมกัน (Activities) 2) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interaction) 3) มีความรู้สึกร่วม (Sentiments)

องค์ประกอบของกลุ่ม ต้องมีอย่างน้อย 5 องค์ประกอบหลักดังนี้ 1) ผู้นำกลุ่ม 2) สมาชิกกลุ่ม 3) กฎระเบียบของกลุ่ม 4) คณะบริหารจัดการกลุ่ม 5) ทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการ

ประเภทของกลุ่ม 2 ประเภทหลักคือ 1) กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ (Formal Group) เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นอย่างมีแบบแผนที่ชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์รองรับกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่แน่ชัด มีการกำหนดกฎเกณฑ์ความรับผิดชอบกันเป็นสัดส่วน กลุ่มลักษณะนี้จะมีการ ปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ทั้งการประชุมหารือการระดมทุน การคัดเลือกสมาชิกหรือผู้บริหารกลุ่มการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ กลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ มีมวลสมาชิกค่อนข้างมาก กิจกรรมของกลุ่มอาจต้องการความชำนาญและความสามารถพิเศษ มีความเสถียรของกลุ่มสูง กลุ่มที่เป็นทางการยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ 1. กลุ่มชนิดถาวร คือเมื่อจัดตั้งขึ้นมาแล้ว ดำรงอยู่อย่างนั้นถาวรสืบไป เช่น มูลนิธิ สมาคม คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาตำบล กลุ่มสหกรณ์ชาวนา/ชาวสวน/ชาวไร่ หรือกลุ่มที่ทางราชการกำหนดให้มีการจัดตั้งขึ้น เช่น กรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้าน กรรมการประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น กลุ่มชนิดถาวรนี้จะมีการออกระเบียบ กฎเกณฑ์ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชัดเจน ส่วนใหญ่ทางราชการรับรองการจัดตั้งของกลุ่ม 2. กลุ่มชนิดชั่วคราว เป็นกลุ่มที่หน่วยงาน หรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดในชุมชนกำหนดให้มีการ จัดตั้งขึ้นมา

เป็นการเฉพาะกิจตามความจำเป็น อาจจัดตั้งขึ้นมาในรูปของคณะกรรมการ คณะทำงาน เมื่อทำงานตามภารกิจเสร็จแล้ว กลุ่มนี้ก็จะถูกยกเลิกไปโดยปริยาย เช่น คณะกรรมการจัดงานประเพณีชุมชน คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2) กลุ่มตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Group) กลุ่มประเภทนี้เกิดจากการที่สมาชิกมารวมกลุ่มกันเองโดยธรรมชาติ มีขนาดของกลุ่มที่ไม่ใหญ่มาก การรวมตัวเกิดขึ้นมาจากความสนใจในประเด็นปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน หรือเกิดจากแรง บีบคั้นทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการประกอบอาชีพ เช่น การจัดตั้งสมัชชาเกษตรกร ชมรมอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ชมรมผู้สูงอายุ บางครั้งไม่สามารถกำหนดระยะเวลาของการจัดตั้งกลุ่มหรือการดำรง อยู่ของกลุ่มได้ชัดเจน การกำหนดระเบียบต่างๆ ก็จัดทำโดยกลุ่มเอง มีโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มที่ไม่เป็นแบบแผน แต่มีระบบความสัมพันธ์ภายในกลุ่มสูงกว่ากลุ่มที่เป็นทางการ อีกทั้งทางราชการไม่ได้รับรอง การจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการ

ข้อจำกัดของการจัดการองค์กรเครือข่ายชุมชน การสร้างองค์กรเครือข่าย ในทางปฏิบัติมีข้อจำกัดมากมายที่ส่งผลต่อความสามารถในการดำรง อยู่ของเครือข่าย ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการองค์กรเครือข่ายที่สำคัญมี 5 ประการ ดังนี้ 1) ไม่สามารถเชื่อมโยงการทำงานเชิงพื้นที่ได้ 2) ไม่มีประเด็นเชื่อมโยงที่เป็นปัญหาาร่วมกัน 3) มีการช่วงชิงบทบาทการนำของเครือข่าย 4) ขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม 5) ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้น ดังนี้

1) ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรเครือข่าย มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากจัดตั้งอย่างถูกวิธี จะทำให้กลุ่มและองค์กรเครือข่ายมีคุณค่าและเจริญก้าวหน้าไปได้ โดยทั่วไปหน่วยงานที่เข้าไปทำงานเพื่อความเข้มแข็งของกลุ่มควรคำนึงถึงประเด็นสำคัญในขั้นตอนนี้ 3 ประเด็นหลักคือ 1. การค้นหาผู้นำ ควรีระบบการค้นหาผู้นำที่ดี โดยเฉพาะการวางหลักเกณฑ์ในการค้นหา ผู้นำที่มีศักยภาพ ทั้งความรู้ ภูมิปัญญา ระบบการตัดสินใจ ความศรัทธาของมวลสมาชิกทั้งหลาย รวมทั้ง ผู้นำนั้นต้องมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถนำกลุ่มไป ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ 2. การให้ความสำคัญต่อสมาชิก หมายถึงมีการรวบรวมปัญหาความต้องการของสมาชิกทั้งปวง แล้วนำมาประมวลเป็นความต้องการร่วมของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย โดยที่สมาชิกกลุ่มและองค์กร เครือข่ายต้องมีความสมัครใจและเต็มใจในการเข้าร่วมกลุ่มไม่ถูกบังคับทางสังคม และที่สำคัญสมาชิกส่วนใหญ่ควรมีวิถีที่ใกล้เคียงกัน เพราะจะสามารถสื่อสารในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจต่อกัน 3. ความเหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นการพิจารณาในการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นแรงกดดันได้หรือไม่ การจัดตั้งกลุ่มและองค์กรเครือข่ายตาม สถานการณ์เช่นนี้จะช่วยให้เกิดพลังร่วมของสมาชิกในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและองค์กรเครือข่ายได้เป็นอย่างดี

2) ขั้นตอนว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย กลุ่มและองค์กรเครือข่ายเมื่อจัดตั้งขึ้นมาแล้ว ก็ต้องเตรียมการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในเชิง กิจกรรมของกลุ่มต่อไป ซึ่งอย่างน้อยกลุ่มและองค์กรเครือข่ายที่เข้มแข็งได้ต้องดำเนินการใน 3 ประเด็น หลักดังนี้ 1. การส่งเสริมแนวคิดและสัมพันธภาพในการทำงาน กรณีนี้หมายถึงการสนับสนุน ส่งเสริม ให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของกลุ่มและองค์กรเครือข่ายที่ถูกต้อง ทั้งในเรื่องการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจของกลุ่ม แนวคิดในการทำงานร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และการรู้จักใช้กระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี นอกจากนี้ยังต้องมีระบบการสร้าง สัมพันธภาพระหว่างมวลสมาชิกด้วยกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน 2) การสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ของกลุ่มและองค์กรเครือข่ายขึ้นมารองรับการดำเนินงาน กลุ่มและองค์กรเครือข่ายที่ดีต้องมีการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ เป็นกติกากิจที่จะใช้เป็นบรรทัดฐานในการทำงาน และสามารถให้แต่ละคนที่เป็นสมาชิกปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้องตามครรลองที่

เหมาะสม 3. การส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มและองค์กรเครือข่ายที่เข้มแข็ง ต้องมีการส่งเสริม การทำ กิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง การทำกิจกรรมจะช่วยให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ในวิธีทำงาน การบริหารจัดการ โครงการ และเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ โดยตรง นอกจากนี้ยังช่วยให้สมาชิกเกิดความผูกพัน แนบแน่นมากขึ้น อันเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงของกลุ่มและองค์กรเครือข่ายด้วยเช่นกัน

3) ขั้นตอนว่าด้วยการเจริญเติบโตของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย กลุ่มและองค์กรเครือข่ายจะมีความเจริญก้าวหน้าไปได้ ต้องมีระบบการขยายตัวออกไปเป็น ระบบเครือข่ายให้กว้างขวางมากขึ้น เพราะหาก กลุ่มและองค์กรเครือข่ายที่จำกัดตัวเองอยู่เฉพาะพื้นที่ทำงานของตนเอง โดยไม่มีการขยายกลุ่มและเครือข่าย การทำงานเลย จะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการล่มสลายได้ เพราะขาดการเรียนรู้กับเครือข่ายภายนอก และไม่มี นวัตกรรมใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการกลุ่ม และองค์กรเครือข่ายของตนเอง ฉะนั้นในขั้นตอนนี้จึงควร พิจารณากลุ่มและและองค์กรเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งใน 3 ประเด็นหลักดังนี้ 1. การสร้างแนวร่วมของกลุ่ม และองค์กรเครือข่าย เนื่องจากกระบวนการทำงานของกลุ่มและองค์กรเครือข่ายที่เข้มแข็งต้องมีสหพันธกลุ่มที่เป็นระบบเครือข่ายให้ได้ สหพันธกลุ่มก็คือการสร้างแนวร่วมทางพื้นที่ที่เกิดขึ้น จากการที่เคยทำงานในพื้นที่ ระดับชุมชนเล็ก ๆ ก็ขยายพื้นที่ทำงานให้กว้างขึ้น โดยให้กลุ่มต่าง ๆ เข้ามาเป็นแนวร่วมในการทำงาน ก่อให้เกิดการ เชื่อมโยงเชิงพื้นที่จากระดับหมู่บ้านและตำบล 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มและองค์กรเครือข่าย ปกติการรวมกลุ่มและองค์กร เครือข่าย ต้องเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของแต่ละกลุ่ม ซึ่งต้องอาศัยการ เรียนรู้ผ่านเวทีหรือกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน กลุ่มต่างๆ ถือเป็นหน่วยนำร่วมของเครือข่ายที่จะต้องสร้างกลไกใน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกัน เช่น การศึกษาดูงาน การเปิดเวทีเสวนาทางความคิด การทำโครงการนำ ร่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็น เรื่องที่สำคัญมาก เพราะช่วยให้แต่ละกลุ่มสามารถส่งผ่านความคิดและ ประสบการณ์ของตนเองให้กลุ่ม อื่นๆ ได้รับรู้และมีการสะท้อนความคิดและประสบการณ์เหล่านั้นกลับมายัง กลุ่มของตนเอง 3) การสร้างพลังอำนาจในการต่อรอง กลุ่มและองค์กรเครือข่ายจะดำรงอยู่ได้ ต้องมีอำนาจใน การเจรจาต่อรองในเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มและสมาชิกของกลุ่ม แม้ว่ากลุ่มและและองค์กร เครือข่าย ส่วนใหญ่ไม่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการก็ตาม แต่ก็สามารถรวมกลุ่มกันให้มีพลังอำนาจในการต่อรองใน เรื่องต่าง ๆ ได้ หากมีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ โดยการต่อรองเรื่องต่างๆ ในปัจจุบัน นิยมใช้ระบบ การเจรจาผ่านตัวแทนกลุ่มและเครือข่าย

2.2.2 พิมพวัลย์ บุญมงคลและคณะ (2546) ศึกษาถึงศักยภาพประชาคมที่สนองตอบต่อปัญหา ความรุนแรงทั้งในระดับมหภาคและปัจเจก โดยวิเคราะห์ตั้งแต่ภาพรวมของสถานการณ์ประชาคม การก่อเกิด แนวคิด พัฒนาการ บทบาท และรูปแบบในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ซึ่งการวิเคราะห์ ศักยภาพการจัดการปัญหาความรุนแรงของประชาคมนี้นี้ได้วิเคราะห์ไปพร้อมกับปัจจัยที่เอื้อหรือที่เป็นอุปสรรค ต่อการทำงานภายใต้องค์ประกอบประชาคม 3 ประการ คือ จิตสำนึกประชาคม (Civic Consciousness) โครงสร้างองค์กรประชาคม (Civic Organization) เครือข่ายประชาคม (Civic Network) โดยวิเคราะห์ ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมทั้งความเคลื่อนไหว ของกระแสโลก การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาเชิงเอกสาร และการศึกษาเฉพาะกรณี สำหรับวิธีการศึกษาที่ใช้ ได้แก่ การทำ Mapping ประชาคมต่างๆ ที่มีการทำงานด้านความรุนแรงต่อผู้หญิง และเด็กที่มีอยู่ในประเทศไทย การทบทวนเอกสาร การค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์ทาง โทรศัพท์และบุคคล การศึกษาเฉพาะกรณีใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ การสังเกต ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทฤษฎีเชิงวิเคราะห์แนวคิดประชาสังคม แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดบทบาทความสัมพันธ์หญิงชาย (Gender) และแนวคิดทฤษฎีเชิงวิพากษ์ ผลการศึกษา ประชาคมที่มี การจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในสังคมไทยจำนวน 89 องค์กรมีแนวคิดหลักในการทำงานเป็น

แนวคิดด้านสิทธิ คือ สิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี สิทธิเด็ก และแนวคิดบทบาทความสัมพันธ์หญิงชาย (Gender) ส่วนยุทธศาสตร์การทำงานเป็นการทำงานในชุมชนมากขึ้น มีการทำงานเชิงบูรณาการที่เคลื่อนไหวทั้งเชิงนโยบาย การปฏิรูปกฎหมาย การณรงค์ปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก งานป้องกันปัญหา การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกรังแกที่มีความละเอียดอ่อนเข้าใจความรู้สึก ความต้องการ และสภาพปัญหามากขึ้น รวมทั้งการฟื้นฟูช่วยเหลือให้ผู้ถูกรังแกกลับคืนสู่สังคมได้ โดยมีการทำงานที่เป็นสหสาขามากขึ้น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อศักยภาพของประชาคมที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน คือ ประสบการณ์การทำงาน แนวทางการพัฒนาและการเคลื่อนไหวในสังคมระดับนานาชาติ นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพขององค์กรชาวบ้านในชุมชน คือ โครงสร้างสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน อันได้แก่ ระบบคิชาตเป็นใหญ่ที่ฝังรากลึก ระบบเครือญาติ ระบบอาวุโส ระบบอุปถัมภ์ ชนชั้นทางสังคม การเมืองระดับต่างๆ การให้ความสำคัญกับอำนาจที่เป็นทางการ และที่สำคัญคือ ความเชื่อของชุมชนต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่มองว่าเป็นปัญหาส่วนตัว มิใช่ปัญหาส่วนรวม ปัจจัยเหล่านี้เป็นทั้งส่วนสนับสนุนและเป็นอุปสรรคในการทำให้เกิดประชาคมในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก รวมทั้งความสำคัญต่อการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนตระหนักและร่วมกันป้องกันปัญหา นอกจากนี้กระบวนการสนับสนุนให้ชุมชนมีการทำงานด้านความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กขององค์กรต่างๆ จากภายนอกชุมชน มีผลต่อศักยภาพประชาคม โดยเฉพาะกระบวนการทำงานเพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจวิถีคิด วิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน และการทำงานกับกลุ่มคนในชุมชนที่หลากหลาย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การทำงานจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ต้องทำงานควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มีต่อผู้หญิงด้วย ทิศทางการรณรงค์ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในระดับสังคมวงกว้าง ต้องเน้นประเด็นให้ชัดเจนว่า (1) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีสาเหตุมาจากบทบาทความสัมพันธ์หญิงชาย (Gender based Violence) (2) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่ปัญหาส่วนตัว แต่เป็นปัญหาสังคมที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข (3) ผู้ถูกรังแกมีสิทธิที่จะไม่ถูกรังแก รวมทั้งสิทธิที่จะไปขอรับความช่วยเหลือ การทำงานจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ต้องมีการเชื่อมและปรับเข้ากับสถานการณ์ปัญหาสังคมอื่นๆ ที่เกิดขึ้น เพราะปัญหาสังคมต่างๆ มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวเนื่องกัน เช่น การร่วมรณรงค์ประเด็นความรุนแรงกับเรื่องเอดส์ กับปัญหายาเสพติด ปัญหาการท้องเมื่อไม่พร้อม ควรมีการเชื่อมโยงกับประเด็นบทบาทความสัมพันธ์หญิงชายโดยตลอด ซึ่งจะทำให้มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และสามารถแก้ไขปัญหารากเหง้าได้ ควรกำหนดมาตรการหรือการรองรับสิทธิสวัสดิภาพหรือความปลอดภัย สำหรับอาสาสมัครในชุมชน เพื่อให้มีความมั่นใจและสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการทำงานมากขึ้น ควรสนับสนุนให้มีการทำงานจัดการปัญหาด้านความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงในกลุ่มต่างๆ เพิ่มขึ้นและเป็นประเด็นที่ทำงานให้ต่อเนื่อง ทั้งภาคธุรกิจ เครือข่ายวิทยุรถแท็กซี่ องค์กรเอกชนอื่นๆ กลุ่มสตรีนักรักและสมาคมแม่บ้านจังหวัดต่างๆ สื่อมวลชนแขนงต่างๆ บริษัทโฆษณา และรายการวิทยุ ข้อเสนอแนะต่อการทำงานระดับชุมชน ยุทธศาสตร์การทำงานด้านความรุนแรงในชุมชนจำเป็นที่จะต้องสร้างให้เกิดการทำงานร่วมกันของคนทุกคนในชุมชน เป็นการทำงานพร้อมกันระหว่างผู้นำ อาสาสมัคร และคนในชุมชนทั้งชุมชน ต้องมีการลดช่องว่างความต่างของความรู้ ความเข้าใจระหว่างคนในชุมชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะการเสริมสร้างศักยภาพ สร้างความเข้มแข็งทั้งหญิงและชาย ทั้งผู้นำ อาสาสมัคร และคนในชุมชน การทำงานต้องเริ่มด้วยการให้ชุมชนได้วิเคราะห์ด้วยตนเองถึงความเข้าใจของชุมชนเองต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ประเด็นสถานการณ์ ระดับความรุนแรง รูปแบบที่ดำรงอยู่ในสังคม มายาคติ ตลอดจนต้องทำให้ทั้งชายและหญิงเข้าใจในประเด็นบทบาทความสัมพันธ์หญิงชายว่าเป็นรากเหง้าของปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง การทำงานในชุมชนต้องมีการประสานกับหน่วยงาน องค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในลักษณะพหุภาคี ซึ่งต้องวางบทบาทแต่ละกลุ่มให้ชัดเจน

และเกื้อกูลกัน การทำงานด้านความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ โดยอาศัย ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วในชุมชน คือ กลุ่มต่างๆ ความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนรูปแบบ ต่างๆ กลวิธีการทำงานในชุมชน กระบวนการทำงานต้องเริ่มต้นด้วยการค้นหาคนทำงาน ซึ่งอาจมีทั้งผู้ที่มี จิตสำนึกมองเห็นปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กบนพื้นฐานความเข้าใจประเด็นบทบาทความสัมพันธ์ หญิงชาย และจิตสำนึกการทำงานเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม การทำงานควรต้องใช้ประโยชน์จากรูปแบบ จิตสำนึกที่มีอยู่หลายรูปแบบในชุมชนอันเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วในชุมชนเป็นลำดับต้น แล้ว พยายามเคลื่อนพื้นที่ของจิตสำนึกให้พัฒนาไปสู่จิตสำนึกด้านความเสมอภาคทางเพศให้ได้ ดำเนินการเปิดพื้นที่ เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากทุกคน ทุกระดับในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนตระหนักว่าปัญหาความรุนแรงต่อ ผู้หญิงและเด็กเป็นปัญหาร่วมของชุมชน โดยใช้ยุทธศาสตร์การวิเคราะห์ปัญหาร่วมในชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เกิด จิตสำนึกการมีส่วนร่วม การเป็นเจ้าของ และการทำงานในลักษณะประชาคม ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับวิถีคิด เรื่องความรุนแรงของชุมชน วัฒนธรรม บริบททางสังคมที่เอื้อหรือที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการ ทำงานด้านความรุนแรงของชุมชน มีรูปแบบการปรับเปลี่ยน หรือสร้างจิตสำนึกและมายาคติเกี่ยวกับปัญหา ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก รวมทั้งจิตสำนึกของการเข้าร่วมประชาคมด้วยกระบวนการต่างๆ ทั้งที่เป็น ทางการและไม่ใช่ทางการ คือ การจัดอบรม การพูดคุยในชีวิตประจำวัน การนำประเด็นบทบาทความสัมพันธ์ หญิงชายเข้าแทรกในการอภิปรายเรื่องต่างๆ ในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส การรณรงค์สร้างจิตสำนึกของชุมชนใน เรื่องปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กว่าเป็นปัญหาจากบทบาทความสัมพันธ์หญิงชาย ควรเริ่มจากฐานคิด และการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบในการรื้อถอนระบบคิดชายเป็นใหญ่ การขุดรากถอนโคนความสัมพันธ์ เชิงอำนาจและมายาคติเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ดำรงอยู่ในชุมชนและสังคมในรูปแบบต่างๆ หลังจากการรื้อถอนความคิดชุดเดิมแล้ว ควรตามด้วยการเพิ่มนิยามและความรู้ชุดใหม่เกี่ยวกับผู้หญิงใน ประเด็นบทบาทความสัมพันธ์หญิงชายไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบทบาทและความสำคัญของผู้หญิงในครอบครัว และสังคม การเคารพในสิทธิและความเท่าเทียมทางเพศ เพิ่มเครือข่ายการทำงานและเสริมศักยภาพคนทำงาน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน ถอดประสบการณ์การทำงานร่วมกับเครือข่ายภายในและ ภายนอกองค์กรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นกลวิธีที่จำเป็นต่อการส่งเสริมศักยภาพประชาคม

2.2.3 ยงยุทธ แสนประสิทธิ์ และคณะ (2554) พบว่า 1) ชุมชนที่ศึกษามีสภาพความรุนแรงใน ครอบครัวทางวาทจามากที่สุด รองลงมาคือทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางเพศ ตามลำดับ โดยจำนวน ครอบครัวที่มีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดปัญหามีมากที่สุด และพบว่าชุมชนย่อยที่มีพื้นที่จำกัด แออัด และมีสภาพ ทางเศรษฐกิจไม่ดี จะมีปัญหาในทุกรูปแบบ โดยสาเหตุมาจากสภาพภายในตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจสังคม 2) การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหา ดำเนินการใน 2 วงรอบ ในวงรอบแรกได้พัฒนาผู้นำ ชุมชนและครอบครัวแกนนำ การสังเกตและสะท้อนผล พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ เข้าใจ และมีทักษะในการ คิดวิเคราะห์ปัญหา และครอบครัวแกนนำมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวก สำหรับในวงรอบที่ 2 ได้ พัฒนาครอบครัวเสี่ยงและรณรงค์ในชุมชน การสังเกตและสะท้อนผลพบว่า คนในชุมชนรับรู้และตื่นตัวใน ปัญหา และครอบครัวเสี่ยงบางส่วนเข้าใจปัญหาและมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางป้องกันปัญหา และ 3) ผลการพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหา เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้นำชุมชน ครอบครัว แกนนำ ครอบครัวเสี่ยง และประชาชนในชุมชนบางส่วน และได้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการป้องกัน ปัญหา และรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาเพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2.2.4 อนุชา ม่วงใหญ่ (2559) สรุปว่าแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและ ท้องถิ่น “ในศตวรรษที่ 21” ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาคและชนบทในกระบวนการพัฒนาและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้

พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ตลอดจนสามารถสนองตอบต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

2.2.5. เขตติ ทินนาม (2559) ศึกษาการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการนำเสนอรายการโทรทัศน์ บนหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของสตรี โดยในประเด็นที่ให้คำปรึกษาถึงสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของสตรี ซึ่งมีหลักยึด 8 หลัก ได้แก่

1. หลักความถูกต้อง ควรยึดหลักการนำเสนอความถูกต้องเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิง การ นำเสนอข้อมูลอย่างครบถ้วน รอบด้าน ไม่บิดเบือน ไม่แต่งเติม และไม่ผลิตซ้ำมายาคติที่สร้างอคติทาง เพศต่อผู้หญิง

2. หลักภววิสัย การรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงโดย สื่อมวลชนต้องเป็นกลาง ปราศจากอคติ ไม่ว่าจะเป็นอคติจากความรัก ความเกลียดชัง ความกลัว หรือความไม่รู้ ตลอดจนการไม่ ปลอ่ยให้ความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวเข้าแทรกแซงในการรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ เรื่องเพศ สื่อมวลชนต้องไม่ตัดสิน ไม่ตำหนิ ไม่ตีตรา ไม่ประเมินคุณค่าทั้งผู้กระทำผิดและผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ทางเพศ

3. หลักสิทธิมนุษยชน ในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนควรตระหนักและเคารพในคุณค่าของผู้หญิงในฐานะ ที่เป็นมนุษย์ซึ่งมีศักดิ์ศรี ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศหรือประเด็นที่มีความอ่อนไหว ทางเพศภาวะนั้น ให้ถือว่า การปกป้องผู้หญิงซึ่งถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศมีความสำคัญกว่าการ ได้มาซึ่งเนื้อหาเพื่อการรายงานข่าวหรือการผลิตรายการโทรทัศน์ไม่นำเสนอภาพผู้หญิงในลักษณะที่ ด้อยค่า ไร้อำนาจ และ ไม่ควรนำเสนอภาพผู้หญิงเพื่อแสวงหาประโยชน์ในฐานะวัตถุทางเพศ

4. หลักความเป็นส่วนตัว สื่อมวลชนควรคำนึงถึงสิทธิของผู้หญิง โดยเฉพาะผู้ซึ่งถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศที่จะไม่ ถูกรบกวนในการดำเนินชีวิต สื่อมวลชนควรให้ความเคารพความเป็นส่วนตัวใน ครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนข้อมูลส่วนตัวของผู้หญิงซึ่งถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศจะต้องไม่ถูกเปิดเผย ความเป็นส่วนตัวถือเป็นสิทธิของบุคคลของผู้หญิงที่จะอยู่ตามลำพังโดยอิสระและปลอดภัย

5. หลักศีลธรรม สื่อมวลชนควรคำนึงถึงหลักความซื่อสัตย์ในการนำเสนอเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมา มีความ ซื่อสัตย์ต่อการรักษาความลับสัญญาที่มีไว้ต่อแหล่งข่าวซึ่งถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศ ตลอดจนมีความ ซื่อสัตย์ในการเปิดเผยตัวตนของผู้สื่อข่าว

6. หลักความหลากหลาย สื่อมวลชนควรยอมรับในความแตกต่างของการดำรงอยู่ซึ่งความหลากหลายในสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม ศาสนา ชชาติพันธุ์ สีผิว เพศภาวะ เพศวิถีในพื้นที่สื่อมวลชนหากมีการเปิดพื้นที่ยอมรับความ แตกต่างหลากหลายเกิดขึ้น ก็จะทำให้สื่อมวลชนสามารถเข้าใจโลกความจริง ความ ยุติธรรม และ สามารถสร้างทางเลือกและโอกาสใหม่ๆ แก่กลุ่มคนที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง ซึ่งมีความหลากหลายทั้งในแง่บทบาททางสังคมและบทบาททางเพศ

7. หลักความยุติธรรม สื่อมวลชนควรให้ความสำคัญเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบใน ข่าวความรุนแรงทางเพศ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ได้มีโอกาสที่จะพูด การไม่เลือกปฏิบัติ ต่อแหล่งข่าวด้วยเหตุแห่งเพศ ควรให้ความสำคัญในการเปิดพื้นที่ในรายการข่าว/รายการโทรทัศน์โดยให้ทั้ง หญิงและชาย มีโอกาสปรากฏตัวในสัดส่วนที่เท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาและภาพในรายการข่าว ตลอดจน การใช้ แหล่งข่าวหญิง-ชายในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน

8. หลักความรับผิดชอบ การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมเป็น สำคัญ ในประเด็นความรุนแรง ทางเพศต่อผู้หญิง สื่อมวลชนควรแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับการรายงานข้อมูล เกี่ยวกับกฎหมาย นำเสนอ ข้อมูลหน่วยงาน/องค์กรที่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง

ทางเพศ การใช้ข้อมูล ประเภทสถิติเพื่ออธิบายความรุนแรงทางเพศในฐานะปัญหาสังคมแทนที่จะรายงานแบบ โศกนาฏกรรม การขยายข่าวความรุนแรงทางเพศให้มีมุมมองเชิงสังคม เพื่อให้สังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบและหาทาง ออกของปัญหา มิใช่ปล่อยให้มันเป็นเพียงปัญหาส่วนตัวของผู้ถูกระทำความรุนแรง

สรุปว่า นับเป็นหลักสากลที่ทุกฝ่ายควรคำนึงถึงเมื่อมีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นความรุนแรงต่อผู้ถูกระทำและผู้กระทำความรุนแรงที่เน้นถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.2.6 ชิตพล ชัยมะดัน (2561) ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความรุนแรงในสังคมของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้วทั้ง 3 พื้นที่ ในปัจจุบันนี้มีปัญหาความรุนแรงน้อย สำหรับ ปัญหาที่พบ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเยาวชนตั้งครุภักก่อนวัยอันควร ปัญหาสามีมีภรรยาบ่อย และปัญหา ความขัดแย้งระหว่างญาติพี่น้องรูปแบบและกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย โดยมีกลไกที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง ได้แก่กระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างความสามัคคีในชุมชน การสร้างองค์ความรู้และการประสานงาน และบูรณาการทำงานร่วมกัน

2.2.7 อภิชาติ ใจอารีย์ (2561) วิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของการมีส่วนร่วมแบบ พหุภาคีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านหนองโรง มีปัจจัย สนับสนุน ดังนี้ 1) ความสามารถและคุณธรรมของผู้นำชุมชน โดยเฉพาะความสามารถในการสร้างกระบวนการ เรียนรู้แก่ชุมชน ความรับผิดชอบและมีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับ 2) คุณสมบัติของสมาชิกชุมชน เกี่ยวกับการ ให้คุณค่าทางสังคม ความตระหนักในการเป็นเจ้าของป่าชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่น และการเอาใจใส่ใน กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน 3) ความเข้มแข็งของชุมชน ความสามัคคีของสมาชิกชุมชนในการรวมกลุ่ม และ เสียสละเพื่อส่วนรวม และ 4) การได้รับการสนับสนุนและยอมรับจากหน่วยงานภายนอก

2.2.8 องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ (UN WOMEN) (2562) ได้ศึกษาและสรุปการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับระบบการจัดการกรณีความรุนแรงเกี่ยวกับ ครอบครัวทั่วโลก ระบุว่า ผลจากกระแสความตระหนักทั่วโลกถึงความรุนแรงของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ทำให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ได้นำแนวทางต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการกับปัญหานี้ รวมถึงการปฏิรูปองค์กร ของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ภายในประเทศของตนที่มุ่งสร้างระบบการจัดการกรณีความรุนแรงใน ครอบครัว แต่ในความเป็นจริงแล้ว แนวทางนี้มักไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เนื่องจากการปฏิรูปเหล่านี้เป็นการ ริเริ่มภายในหน่วยงานหรือสถาบันเฉพาะของตนเท่านั้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการจัดวาง “ระบบการจัดการที่เป็นทางการ” เพียงหนึ่งเดียว โดยมีการทำงานร่วมกันอย่างแข็งขันระหว่างรัฐกับชุมชน และมีการประสานงานกันอย่างกว้างขวางระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการและการบังคับใช้ กฎหมาย แนวทางนี้เรียกกันว่าเป็น “ระบบการจัดการกรณีความรุนแรงเกี่ยวกับครอบครัว (Domestic violence response system) โดย ผู้ผ่านพ้นความรุนแรงเป็นศูนย์กลางของระบบ อีกส่วนในประเด็นการ ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน พบว่า จำเป็นต้องมีการคิดค้นแนวทางในการประสานงานและกำหนด บทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ สื่อออนไลน์ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาข้อมูลจากผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ได้แก่ การประชุมถอดบทเรียนการขับเคลื่อนกิจกรรมตามโครงการเสริมสร้างศักยภาพครอบครัวลดความรุนแรงในเด็กเล็กและโครงการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวระหว่างวันที่ 23-26 สิงหาคม 2560 ณ โรงแรมรามาดา เดมา กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เจ้าหน้าที่จากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สำนักงานอัยการ ครูศูนย์เด็กเล็ก รวมจำนวน 62 คน และสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามผลการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างศักยภาพกลไกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวพร้อมถอดบทเรียนกลไกการทำงานในระดับพื้นที่ระหว่างวันที่ 17-20 กรกฎาคม 2561 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน 21 จังหวัด รวมจำนวน 94 คน รวมทั้ง ข้อมูลเกี่ยวกับการรายงานผลการดำเนินงานที่ได้จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดที่มีการขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1) ผู้แทนจากภาคประชาชน ได้แก่ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)

2) ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน ครูศูนย์เด็กเล็ก

3) ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)

เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

3.2 กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

พื้นที่ที่ดำเนินโครงการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 และ โครงการเสริมสร้างศักยภาพกลไกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 10 จังหวัด ประกอบด้วย

1. จังหวัดเชียงราย

2. จังหวัดเชียงใหม่

6. จังหวัดชลบุรี

7. จังหวัดร้อยเอ็ด

3. จังหวัดน่าน	8. จังหวัดอุดรธานี
4. จังหวัดพิษณุโลก	9. จังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. จังหวัดราชบุรี	10. จังหวัดสงขลา

3.3 วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างเจาะจง (Purposive sampling) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวประสานเชิญกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการและสามารถให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ทั้งระดับจังหวัดและตำบล

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามสำหรับการถอดบทเรียนสำหรับการสนทนากลุ่ม(Focus Group)เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลเพื่อรับฟังผู้ให้ข้อมูลในแต่ละภาคส่วน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร ตำรา งานวิจัย คู่มือการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากการประชุมถอดบทเรียนการขับเคลื่อนกิจกรรมตามโครงการเสริมสร้างศักยภาพครอบครัวลดความรุนแรงในเด็กเล็กและโครงการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามผลการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างศักยภาพพลไกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวพร้อมถอดบทเรียนกลไกการทำงานในระดับพื้นที่

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2 ส่วน ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เนื้อหา
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสรุปบทเรียนการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

3.7 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประเด็นสำคัญ แล้วนำเสนอเป็น การเขียนแบบความเรียง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique)

บทที่ 4 ผลการศึกษา

จากการศึกษา แนวทางการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษใน
ครอบครัว : ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ผู้ขอรับการ
ประเมินใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การประชุมถอดบทเรียน
โครงการที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัว ระดับ
ตำบล (ศปก.ต.) การรายงานผลการดำเนินงาน และการลงพื้นที่ติดตาม ซึ่งผู้ขอรับการประเมินขอเสนอผล
การศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัว
ระดับตำบล (ศปก.ต.)

ส่วนที่ 4.2 ผลการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัว
ระดับตำบล (ศปก.ต.)

ส่วนที่ 4.3 ปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัว
ระดับตำบล (ศปก.ต.)

ส่วนที่ 4.4 ปัจจัยความสำเร็จของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัว
ระดับตำบล (ศปก.ต.)

ส่วนที่ 4.5 ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
มลพิษในครอบครัวโดยชุมชน ผ่านศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัว ระดับ
ตำบล (ศปก.ต.)

ส่วนที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) หมายถึง
องค์กรภาคประชาชนในระดับพื้นที่หรือตำบล ที่บริหารจัดการในรูปของ “คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อ
ป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)” โดยมีทีมสหวิชาชีพและผู้แทนชุมชนจาก
ทุกภาคส่วน เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยมลพิษใน
ครอบครัว เป็นองค์กรที่สามารถดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา และรับแจ้งเหตุความรุนแรง
ในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อ
จัดการปัญหามลพิษในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพที่มาจาก รายงานประจำปี 2560 รายงานผลการ
ดำเนินงานกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประจำปี 2560

ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว ได้ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ
กลไกระดับชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการป้องกันการกระทำมลพิษในครอบครัว ภายใต้โครงการคุ้มครอง
ช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยมลพิษในครอบครัว ให้แก่ 10 จังหวัดเป้าหมาย ที่มีสถิติข้อมูลความรุนแรงสูง
หรือมีความเสี่ยงที่อาจเกิดความรุนแรงในครอบครัว (จังหวัดละ 3 พื้นที่ รวม 30 พื้นที่) ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย
เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ศูนย์
พัฒนาครอบครัวในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) อาสาสมัคร
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) วัตถุประสงค์หลักเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของจังหวัดใน

การขับเคลื่อนงานเพื่อลดความรุนแรงในครอบครัวทั้งในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) สามารถยกระดับเป็นศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน เฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว และให้ชุมชนมีการจัดการข้อมูลในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ประชาชนเข้าถึงได้เมื่อมีการแจ้งเหตุ มีคณะทำงานที่สามารถช่วยเหลือเบื้องต้นหรือประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากแบบรายงานโครงการเสริมสร้างศักยภาพกลไกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 10 จังหวัด ประจำปี 2561 พบว่า โครงสร้างคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ส่วนใหญ่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน ศปก.ต. ใหม่ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) เป็นประธาน ประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เป็นรองประธาน และมีผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำรวจ โรงเรียน อัยการ อสม. เป็นต้น ฝ่ายเลขานุการจะเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเพื่อยกระดับเป็นศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

1. จัดประชุมทำความเข้าใจในระดับพื้นที่ / ตำบล

การจัดประชุมทำความเข้าใจ บทบาทของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ที่งานระดับพื้นที่ ตำบล

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการให้กับผู้เกี่ยวข้อง 2) ออกแบบการทำงานร่วม การแบ่งบทบาท ในพื้นที่ 3) ออกแบบการสำรวจข้อมูล การทำแผนที่เดินดิน กำหนดพื้นที่จุดเสี่ยง 4) กำหนดกิจกรรมเพื่อป้องกัน การสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชน/ตำบล

องค์ประกอบของผู้เข้าร่วมเวทีประชุมทำความเข้าใจ ประกอบด้วย ทีมสหวิชาชีพ อาทิ นักพัฒนาชุมชน /กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน /กรรมการหมู่บ้าน/ ชูตรีศึกษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) / อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำหมู่บ้าน (อพม.) / ผู้แทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.)/ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) / อาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.) / อาสาสมัครคุมประพฤติ/ ตำรวจ / เครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชน / กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน / กลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี /สภาองค์กรชุมชน / ผู้แทนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ เครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. สำรวจและรวบรวมข้อมูล

การสำรวจข้อมูลที่มีในพื้นที่ หลังจากการดำเนินการชี้แจงหลักการและข้อมูลในเบื้องต้นแก่ทีมดำเนินงานในพื้นที่แล้ว ให้ทำการสำรวจข้อมูลโดย อพม.และเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมในพื้นที่หรืออาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายในชุมชน ซึ่งอาศัยประเด็นการสำรวจแบบประเมินความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัวระดับครอบครัวและชุมชน /แบบประเมินสถานะเสี่ยงความรุนแรงในเด็กวัย 0-6 ปี

3. วิเคราะห์ข้อมูลร่วม

การนำข้อมูลทั้งจากข้อมูลที่มีอยู่เดิม ข้อมูลจากการเก็บสำรวจใหม่ มาวิเคราะห์ หาสาเหตุ ปัจจัยกระตุ้น กลุ่มเสี่ยง กลุ่มปัญหา กลุ่มไม่มีปัญหา ออกแผนงาน / กิจกรรมโดยใช้กระบวนการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อจำแนก แยกแยะผู้ประสบเหตุว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง กลุ่มปัญหา หรือกลุ่มไม่มีปัญหา อาศัยการระดมความคิดเห็นและอาจแบ่งความรุนแรงเป็นระดับก็ได้ตามมติของคณะทำงานที่ร่วมกันกำหนด ซึ่งจะสามารถกำหนดระดับความรุนแรงของผู้ประสบเหตุให้สอดคล้องกับระดับความต้องการ

การช่วยเหลือได้ หรือจำแนกแยกแยะได้ตามศักยภาพของผู้แทนจากทีมสหวิชาชีพที่สามารถเข้ามาช่วยเหลือในด้านใดได้

4. การประสานส่งต่อและการเยียวยา

การประสานส่งต่อหลังจากการลงพื้นที่และการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมจากทีมสหวิชาชีพ ในการประสานส่งต่อ ดังนี้

- แจ้งไปยัง พมจ. บพด. อบต./เทศบาล จากนั้นประสานต่อไปยัง 191 และ 1669
- แจ้งเหตุไปยังกลุ่มแจ้งเหตุของแต่ละ ศปก.ต. (ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล)
- จัดทีมลงพื้นที่เพื่อสอบข้อเท็จจริง โดยมีทีมสหวิชาชีพตำบล ประกอบด้วย รพ.สต. อพม. อสม. ชรบ. ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อลงพื้นที่ร่วมกับ จนท.ศปก.ต. เพื่อเข้าสอบประจักษ์เหตุ
- กองสวัสดิการของ ท้องถิ่น ลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นเป็น “ชุดเยี่ยมบ้าน” เครื่องอุปโภคบริโภค สอบถามข้อมูลเบื้องต้น ความต้องการช่วยเหลือ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อนามัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พมจ. บ้านพักเด็กและครอบครัว นิติกร ประชุมให้ความช่วยเหลือต่อไป
- หน่วยงานรักษาพยาบาลทางการแพทย์เมื่อมีผู้ประสบภัย มีอาการบาดเจ็บ หรือทำร้ายร่างกาย เพื่อรักษาพยาบาลเบื้องต้น
- ประสานตำรวจ เพื่อระงับเหตุในกรณีที่เกิดเหตุความรุนแรงและทำร้ายร่างกาย พร้อมประสานให้หน่วยงานทางด้านกฎหมายเข้ามาดูแล ในภาวะเฉียบ ชั่วคราวในกรณีเกิดเหตุความรุนแรง
- องค์กรการแพทย์ (บำบัดพฤติกรรม / รักษาฟื้นฟู เยียวยา ร่างกาย จิตใจ)
- องค์กรด้านสังคม (จัดหาที่พักชั่วคราว / ให้บริการสังคมสงเคราะห์ / ฝึกอาชีพ หางาน)
- องค์กรด้านกฎหมาย (รับเรื่องร้องทุกข์ / ค้ำครองสวัสดิภาพ / ให้บริการกระบวนการยุติธรรม / ไกล่เกลี่ย)

อย่างไรก็ตามกระบวนการและวิธีการช่องทางในการสื่อสาร อาจประสานแลกเปลี่ยนข้อมูลจากการใช้สื่อ Online ผ่าน Line Application หรือ Social App ที่ได้มีการตั้งไว้เพื่อการประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงานหรือทีมสหวิชาชีพในพื้นที่นั้น ๆ

5. การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ครอบครัว / ชุมชน

ตามแผนงานของ ศปก.ต. จะมีการให้ความรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเฝ้าระวังป้องกัน การช่วยเหลือ การไกล่เกลี่ย การเยียวยา การเสริมศักยภาพให้ผู้ปฏิบัติงาน (คณะทำงาน ศพค. ครูผู้ดูแลเด็ก อาสาสมัคร ทีมสหวิชาชีพตำบล) จัดกิจกรรมอบรมครอบครัว หรือ กิจกรรมครอบครัวสุขสันต์ในชุมชน โดยการจัดประกวด ครอบครัวอบอุ่น รวมถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น

กฎหมาย / มาตรการเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวในประเทศไทย

- พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
- พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. 2555
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.2558
- พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558
- พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

กฎหมาย / มาตรการเกี่ยวกับเด็กในระดับสากล

- **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก** เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตรอด ได้รับการพัฒนา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตนเอง ได้รับความเคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงในทุกรูปแบบรวมถึงปฏิบัติตามพิธีสารเลือกรับเรื่องต่าง ๆ เช่น ขยายเด็ก คำประเวณีเด็ก สื่อลามก

- **อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ** สิทธิที่เกี่ยวข้อง *สิทธิที่จะปราศจากความรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งร่างกาย ทางเพศ ทางอารมณ์ ปัญหา / *สิทธิที่จะปราศจากการค้าทาสและการค้าประเวณี

- **คณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก (ACWC)** ว่าด้วยการจัดการความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก / ส่งเสริมสิทธิเด็กให้มีส่วนร่วมในทุกเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก / ต่อต้านการค้าสตรีและเด็ก / ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีพิการและสิทธิเด็กพิการ / การส่งเสริมระบบคุ้มครองเด็กและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ / ส่งเสริมสุขภาพเด็ก / ส่งเสริมทัศนคติด้านเพศภาวะ

นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจถึงเรื่องการพบเห็นความรุนแรงในครอบครัว สามารถแจ้งเหตุ / ขอความช่วยเหลือ / คำแนะนำ โดยยึดหลักตามกฎหมายว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องแจ้งเหตุเมื่อพบเห็นหรือทราบการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ที่

1. ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว
กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โทร 02-642-5048
ส่วนภูมิภาค : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 76 จังหวัด
 2. ศูนย์ช่วยเหลือสังคม โทร 1300
 3. สถานีตำรวจ / โรงพยาบาล
 4. ศาลากลางจังหวัด / ที่ว่าการอำเภอ
 5. บ้านพักเด็กและครอบครัว หรือหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรที่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 6. ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน / องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 7. ที่ทำการกำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน
- โดยการแจ้งเหตุดังกล่าวสามารถกระทำการได้ ดังนี้
1. แจ้งด้วยวาจา
 2. แจ้งเป็นจดหมาย / ลายลักษณ์อักษร
 3. แจ้งทางโทรศัพท์

4. แจ้งทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น E-mail , Facebook , Line Application
5. แจ้งด้วยวิธีอื่น ๆ ที่จะสามารถแจ้งได้

6. ลงพื้นที่ / ติดตามและประเมินผล

การลงพื้นที่ เพื่อติดตาม โดยการเยี่ยมบ้านติดตามผลหลังได้รับความช่วยเหลือพิจารณาผลลัพธ์ การเปลี่ยนแปลง ข้อจำกัด ปัจจัยบวกและลบ จัดชุดเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินสถานะเสี่ยง จากครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง หากพบว่ามีความเสี่ยงที่จะถูกกระทำซ้ำ ต้องสอบถามความต้องการผู้ประสบเหตุรุนแรงว่าต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือไม่ หากไม่ต้องการความช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ ศปก.ต. จะจัดชุดเฝ้าระวังโดย อพม. อสม. และ รพ.สต. เพื่อเยี่ยมเยียน ดูแลครอบครัว ไม่ให้เกิดเหตุซ้ำ

โดยการลงพื้นที่ติดตามดังกล่าว ดำเนินการไปเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด / ปกป้องคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำ ยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ และรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีในครอบครัว

แนวทางพิจารณาประเมินผล

- ครอบครัวมีความอบอุ่น เข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่มีการกระทำความรุนแรงซ้ำ
- ทบหนักบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในครอบครัว
- ยุติสภาพความเป็นครอบครัวอย่างสันติและคงความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

7. สรุปบทเรียนร่วมระดับตำบล

การสรุปบทเรียน โดยพิจารณาตามเป้าหมายของการดำเนินงานและพิจารณาถึงผลลัพธ์ ซึ่งพิจารณาองค์ประกอบจากผลการเปลี่ยนแปลง ข้อจำกัด ภาคร่วมในการดำเนินงาน และการให้ข้อเสนอแนะ

ติดตามผลกระบวนการหลังจากเสร็จโครงการ

- ติดตามหลังจากเสร็จโครงการ ทุก 3 เดือน เพื่อดูผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค การส่งต่อ CASE
- สรุปบทเรียนเพื่อจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทาง การทำงานการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่าง พมจ. และชุมชน
- ส่งคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน

8. เวทีสรุปบทเรียนร่วม ระดับจังหวัด

การสรุปบทเรียนร่วมในระดับจังหวัด เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วม เพื่อสังเคราะห์ให้เกิดชุดความรู้ใหม่ สร้างฐานเครือข่ายความร่วมมือ รวมถึงการวางแผนงานหรือเรื่องที่จะดำเนินงานต่อร่วมกัน

ส่วนที่ 4.2 ผลการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)

สรุปผลการดำเนินงานของพื้นที่ที่ยกระดับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) พบว่าส่วนใหญ่มิมีการดำเนินงาน ดังนี้

4.2.1 การดำเนินงานตามรูปแบบกระบวนการงาน 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

- แต่งตั้งคณะทำงานและที่ปรึกษา ที่มีสหวิชาชีพ และเครือข่ายต่าง ๆ เช่น ตำรวจ อัยการ ศูนย์พึ่งได้ โรงเรียน สภากงศ์กรชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. อพม. รพ.สต. ร่วมทำงาน
- พัฒนาศักยภาพ สร้างองค์ความรู้ให้แก่คณะทำงาน
- สร้างเครือข่ายและบูรณาการทำงาน ในพื้นที่ เช่น ตำรวจ วัด โรงเรียน อปท. ได้อย่างดี
- การบูรณาการ 4 กระทรวงหลัก ให้หลายกระทรวงมาร่วมกันทำงาน เป็นทีมสห

วิชาชีพ เนื่องจากมี ศพค. ครอบคลุมพื้นที่

- มีเครือข่ายเพื่อขอความร่วมมือของงบประมาณ การประสานขอข้อมูล การ

ประชาสัมพันธ์

- มีการขยายเครือข่าย โดยมี ศพค.ดีเด่น ดี เป็นพี่เลี้ยง
- ใช้ พมจ. เป็นศูนย์กลาง และขยายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่น OSCC ครูใน โรงเรียน สหวิชาชีพ รพ.สต. มี พมจ.เป็นพี่เลี้ยง รวมถึงบ้านพักเด็กและครอบครัวบูรณาการร่วมระหว่าง ภาครัฐ (ตำรวจ หมอ ทหาร) เอกชน NGO ชุมชน อาสาสมัคร

- มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงแนวทางการร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาครอบครัวใน ชุมชน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สถานีตำรวจภูธร โรงพยาบาลจอมทอง สาธารณสุขอำเภอ ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และโรงเรียน เช่น เชียงใหม่

- 2) การสำรวจข้อมูลและการจัดการข้อมูลชุมชน
 - สำรวจ ทำแบบประเมินความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัว
 - ทำแผนที่เดินดิน วิเคราะห์ข้อมูล
- 3) การจัดทำแผนงานเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
 - มีการวางแผนงานชัดเจน โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจครอบครัวในพื้นที่
- 4) การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
 - ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการ เพื่อ

ร่วมรับรู้บทบาทหน้าที่

- อบรมให้ความรู้ พ.ร.บ. คุ่มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้แก่คณะทำงานศูนย์ฯ สมาชิกในครอบครัว และประชาชน

- จัดกิจกรรมรณรงค์ยุติความรุนแรงร่วมกับชุมชน เช่น ปันจักรยาน จัดค่ายครอบครัว แสดงพลังยุติความรุนแรง ใส่เสื้อสีส้มทุกวันพุธ ติดเข็มกลัดริบบิ้นขาว

- ทำกิจกรรม/โครงการส่งเสริมความสัมพันธ์ครอบครัวทั้งในและนอกชุมชน
- ประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อให้ความช่วยเหลือเคส
- ดำเนินงานแบบคู่ขนาน “แก้ไขและป้องกัน” เช่น แก้ไขปัญหาอบายมุขในครอบครัว

ปลุกระดมเด็กมาเป็นนักรณรงค์ แก้ไขปัญหาร่วมกัน

- มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

มีผู้เสียชีวิต ประสงค์นำเงินมาช่วยเหลือในกองทุน และได้รับการบริจาคจากงานศพ

- การยกย่องครอบครัวตัวอย่าง (ที่เคยเป็นกลุ่มเสี่ยง) ในวันสำคัญ

- ออกติดตามเยี่ยมบ้านครอบครัวที่มีข้อมูลความเสี่ยง

5) การถอดบทเรียนการเรียนรู้และการรายงานผลการดำเนินงาน

- ประชุมหารือทีมสหวิชาชีพ จากกรณีศึกษาตัวอย่าง ถอดบทเรียนเป็นต้นแบบการ

เรียนรู้

การดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนทำได้จริง และสามารถแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยสามารถดูได้จากสถิติการแจ้งความร้องทุกข์ การตอบแบบสำรวจความเสียหาย ความรุนแรงในครอบครัว ควรมีการจัดระบบข้อมูลในพื้นที่ ข้อมูลต่าง ๆ ควรทำให้เป็นชุดข้อมูลเดียวกันทั้งนี้มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นนวัตกรรม เช่น การทำครอบครัวต้นแบบ การรณรงค์แบบคู่ขนาน ทำทั้งการแก้ไข ควบคู่กับการป้องกัน มีการทำกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีการสร้างกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบ ปัญหาในชุมชนและพัฒนาเป็นกองทุน มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวงอื่น ทั้งงบประมาณ ข้อมูล การประชาสัมพันธ์ การขยายเครือข่าย ศปก.ต. และการเชื่อมโยงการทำงาน

4.2.2 แรงจูงใจในการเข้ามาร่วมงาน ศปก.ต. คือ มีปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ที่ต้องเข้าไป ช่วยเหลือ เห็นประโยชน์ของ ศปก.ต. ที่เป็นศูนย์กลางการแก้ไขปัญหา อยากร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ต้องการให้ประชาชนในท้องที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ความรุนแรงลดลง มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับการแก้ไข ปัญหาครอบครัว ต้องการให้เกิดความสุขต่อคนในชุมชน มีจิตอาสาในพื้นที่ที่มีความรับผิดชอบ ประชาชนและ ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญสนับสนุนทรัพยากร มองว่าเป็นบทบาทหน้าที่ และเป็นการพัฒนาศักยภาพ ศปก.ต. ในการเฝ้าระวังความรุนแรงในชุมชนของตนเอง

4.2.3 จุดอ่อนของ ศปก.ต. คือ งบประมาณไม่ต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานหยุดชะงัก ทั้งนี้ อยากรให้เพิ่มเติมการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองฯ ที่เข้าร่วมในคณะทำงาน เกิดความไม่เสมอภาคใน การทำงาน นักพัฒนาชุมชนถูกมอบหมายงานมากที่สุด ขาดการวิเคราะห์ข้อมูล การประชุม มีความซ้ำซ้อน ของการทำงาน และนโยบายจากส่วนกลาง ท้องถิ่นมีงบประมาณแต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และ คณะทำงาน ศปก.ต. ยังขาดการพัฒนาศักยภาพ

4.2.4 จุดแข็งของ ศปก.ต. คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญ คณะทำงาน ศปก.ต. มีความเข้มแข็ง เครือข่ายเข้มแข็งแรง มีทีมสหวิชาชีพที่มีคุณภาพ มีแต่ละสาขามาช่วยแก้ไขปัญหาทุกเรื่อง เช่น โรงเรียนช่วย เฝ้าระวัง ทำให้ทราบปัญหา เชื่อมโยงการทำงานกับ อปท. ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จิตอาสา ให้เข้าไป ช่วยเหลือเด็กอพม. อสม. ให้การสนับสนุนคณะทำงานมีความรู้ในการเฝ้าระวังให้การคุ้มครองช่วยเหลือสอดส่อง ดูแล ซึ่เป้าเฝ้าระวัง ได้ข้อมูลจากการทำงานแผนที่เดินดิน มีข้อมูลที่มีความถูกต้อง และได้รับการสนับสนุน งบประมาณในการดำเนินงาน

4.2.5 ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ สามารถเชื่อมโยงทีมสหวิชาชีพ และมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในการทำงาน มีการสร้างเครือข่าย สร้างความเข้าใจในบทบาทของแต่ละเครือข่าย เกิดการสำรวจข้อมูลที่ทำให้เห็นสถานการณ์ ความเสี่ยงในชุมชน และสามารถคิดกิจกรรมต่างๆ ที่ขยายผลเพื่อ ป้องกันความรุนแรงได้

4.2.6 สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม คือ

- คณะทำงานได้เรียนรู้กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เรียนรู้ความสามารถของเครือข่าย
- เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ
- มีแผนงานการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีข้อมูลที่ต้องการในการทำงาน
- การทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ
- ได้เรียนรู้กระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ส่วนที่ 4.3 ปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับ ตำบล (ศปก.ต.)

- 4.3.1 งานซ้ำซ้อน เช่น งานของกรมกิจการและและเยาวชน(ดย.) ปัญหาท้องไม่พร้อม
- 4.3.2 ความสับสนของนโยบายส่วนกลาง แต่ทั้งนี้ท้องถิ่นก็ได้ปรับตัวโดยการทำโครงการเสริม
- 4.3.3 ปัญหาในการขอรับสนับสนุนงบประมาณของ อปท. มีข้อจำกัดด้านกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง นโยบายไม่เอื้อให้มีการใช้เงิน เพราะเป็นโครงการที่ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของ อปท. ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หรือค่าใช้จ่ายบางประเภทไม่สามารถเบิกจ่ายได้ เช่น ค่าครุภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน
- 4.3.4 งบประมาณไม่เพียงพอ บางพื้นที่มีความเข้มแข็ง ต้องการงบประมาณเพิ่ม
- 4.3.5 งบประมาณมาล่าช้าไม่สอดคล้องกับเวลา ต้องสำรองจ่ายปัญหา
- 4.3.6 บางพื้นที่ไม่สามารถบูรณาการงบประมาณร่วมกับหน่วยงานอื่นได้
- 4.3.7 สนับสนุนงบประมาณไม่ต่อเนื่อง
- 4.3.8 การเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ มีความยาก และ มีการปรับ แก้ไขบ่อย อยากรให้ พมจ. เป็นพี่เลี้ยง
- 4.3.9 เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น คณะทำงาน ไม่มีเจ้าหน้าที่ตามพรบ. คุ้มครองฯ จำเป็นต้องเปิดหลักสูตรการอบรมให้แก่คณะทำงาน
- 4.3.10 การปฏิบัติงานไม่มีคำสั่งแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. มีอำนาจหน้าที่เข้าไปจัดการแก้ไขปัญหา
- 4.3.11 ขาดการวิเคราะห์และการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกของกรณีศึกษา ทำให้จัดการแก้ไขปัญหาไม่ยั่งยืน
- 4.3.12 ชุมชนมีกลุ่มชาติพันธุ์ มีความเชื่อ การนับถือ ที่แตกต่างกันเป็นข้อจำกัด
- 4.3.13 ประสบปัญหาการสื่อสารระหว่างประชาชนในพื้นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ มีข้อจำกัดด้านภาษา ต้องใช้ล่ามความเสี่ยงและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่
- 4.3.14 มุ่งองค์ความรู้แต่ไม่แน่ใจว่าช่วยได้แค่ไหน
- 4.3.15 หน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ ประชาชนไม่รับทราบ ไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ ศปก.ต. และบทบาทของ ศปก.ต. ทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับ
- 4.3.16 เจ้าหน้าที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลายหน้าที่ เจ้าหน้าที่มีหน้าที่หลายด้าน ทำให้ทำบทบาทหน้าที่ได้ไม่เต็มที่
- 4.3.17 เวลาในการดำเนินงานน้อย เช่น ระยะเวลาในการกำหนดให้สำรวจข้อมูลไม่เพียงพอ
- 4.3.18 ไม่ได้รับข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงจากเคสที่ได้รับผลกระทบตรงตามความจริงเนื่องจากเคสปกปิดข้อมูล
- 4.3.19 ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาข้ามคืน กว่าจะเข้าไปช่วยเหลือก็ตีกินแล้ว
- 4.3.20 บางพื้นที่เป็น ศพค.ดีเด่นและดี แต่ไม่ยอมรับเข้าร่วมโครงการ เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่เหมือนเป็นดาบสองคม เป็นการเปิดจุดอ่อนของชุมชน จะแสดงให้คนอื่นได้เห็นว่าคุณชุมชนของตนเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงสูง
- 4.3.21 ระยะทางของแต่ละพื้นที่ห่างไกลกัน เป็นปัญหาในการประสานส่งต่อล่าช้า บางพื้นที่เป็นเกาะ อาจไม่ทั่วถึงถ้ามี ศปก.ต.ทุกพื้นที่จะทำงานได้รวดเร็วขึ้น

4.3.22 บางพื้นที่เป็นพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ยาเสพติด ชุมชนปิด ทำให้การเข้าถึงครอบครัวค่อนข้างลำบาก เจ้าหน้าที่ที่มีความเสี่ยงไม่ได้รับความปลอดภัยในการลงพื้นที่

ส่วนที่ 4.4 ปัจจัยความสำเร็จของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)

4.4.1 การมีแรงบันดาลใจในการทำงาน มีจิตอาสาเพื่อส่วนรวมในชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาทีม ศพค. และ ศปก.ต. ทำงานในการให้ความช่วยเหลือ ส่งต่อ พัฒนาทีมจนมีความเข้มแข็ง ให้ความช่วยเหลือทั่วหมู่บ้าน โดยทีมจิตอาสา เมื่อสร้าง ศพค. จนเข้มแข็ง ประชาชนรู้จัก

4.4.2 มีการจัดกิจกรรม ศพค.อย่างต่อเนื่องสอดแทรกในทุกกิจกรรมของ อปท. ทำให้ ศพค. เป็นที่รู้จักมากขึ้น ทำให้ครอบครัวในตำบลมีความเข้มแข็ง

4.4.3 คณะทำงานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความเข้มแข็ง คณะทำงานทุกระดับต้องมีความรับผิดชอบ

4.4.4 มีอาสาสมัครที่ลงมือพัฒนา ศพค. เห็นความสำคัญ ได้เสียชีวิตลง และได้ตั้งกองทุนให้ความช่วยเหลือทิ้งไว้ให้ ทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่

4.4.5 การให้ทุกส่วนมีส่วนร่วม ทำให้การทำงานง่ายขึ้น ใช้ความสัมพันธ์ในชุมชน ลดขั้นตอนราชการได้

4.4.6 มีกองทุนของชุมชนเอง เนื่องจากปัญหาที่เกิดในชุมชน ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ในการช่วยเหลือตนเองก่อน สร้างกลไกในการพึ่งพิงตนเอง

4.4.7 การเตรียมความพร้อมของชุมชน การแก้ปัญหาคือการแก้ที่ปลายเหตุ ดังนั้น การป้องกันคือ เริ่มจากครอบครัว โดยการเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัวด้วยหลักสูตรของโรงเรียนครอบครัว มีโครงการต้นบุญกัลยาวัตถุ คือ การละเว้นการผิดศีล

4.4.8 ความร่วมมือของชุมชน

4.4.9 ท้องถิ่นต้องมีความพร้อม นักพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหัวใจหลักของการทำงาน เป็นเลขานุการ คณะทำงานต้องทำงานได้ ผู้บริหารท้องถิ่น นายก อปท. มีวิสัยทัศน์ และมีความเข้าใจในการทำงาน และประชาชนต้องเปิดใจ เข้าใจ เมื่อพื้นที่พร้อมเข้าร่วมโครงการ พมจ. จะสนับสนุนวิชาการสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ลงมือช่วยเหลือ และนำทุกพื้นที่มาถอดบทเรียนร่วมกัน

4.4.10 การยอมรับของประชาชน

4.4.11 การมีแผนที่ชัดเจน

4.4.12 มีการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 4.5 ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยชุมชน ผ่านศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)

4.5.1 ควรกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ เช่น ทำให้เป็นข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กำหนดแผนงานต้องครอบคลุมถึงงบประมาณ บุคลากร

4.5.2 ส่งเสริมให้ผู้บริหารทุกระดับเห็นความสำคัญ และเข้าใจ เพื่อให้เพื่อนร่วมงานในชุมชนยอมรับ

4.5.3 พม. ควรบูรณาการการทำงานร่วมกัน ก่อนที่จะไปขอบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ควรมีการบูรณาการ การแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพิ่มเติมองค์ความรู้ให้กับคณะทำงานฯ เพิ่มช่องทางการแจ้งเหตุ และแก้ไขกฎระเบียบเพื่อความคล่องตัวในการทำงานในพื้นที่

4.5.4 ด้านการบริหารจัดการข้อมูล ใช้แบบสำรวจชุดเดียวกันในการรวบรวมข้อมูลมีฐานข้อมูลเดียวกันในชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

4.5.5 ด้านการสร้างกลไกเครือข่าย

- ให้มีคณะกรรมการจังหวัดดูแลในระดับพื้นที่

- พัฒนา ศปก.ต. ให้เป็นมีศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน ตั้งอยู่ใน อปท. มีเจ้าหน้าที่คอยรับเรื่องรับเคส ประสานส่งต่อ และให้ความช่วยเหลือ มี Front line เหมือน 1300 ทำงานเป็นทีมแบบบูรณาการ มีห้องรับคำปรึกษากรณีที่เป็นความลับ เป็นกระบวนการทำงานที่ครบวงจร

- ใช้ ศพค. เป็นหลัก ศปก.ต. เป็นส่วนหนึ่งของ ศพค./อพม. เป็นบุคคล ควรอยู่ภายใต้ ศพค. เพราะบุคคลไม่สามารถของบประมาณ

- ควรมีการขยายเครือข่าย ศปก.ต. OSCC เป็นศูนย์พึ่งได้ แบบ One stop service ที่มีการส่งต่อความช่วยเหลือรอบด้าน ครบกระบวนการ

- ขยายเครือข่ายพื้นที่ หากตำบลไหนเข้มแข็ง พัฒนาตนเองเป็นที่เลี้ยงให้ตำบลข้างเคียง ในอำเภอเดียวกันได้เรียนรู้และทำไปด้วยกัน ขยายพื้นที่ใหม่ ๆ ให้ครบทั่วประเทศ

- สร้างระบบพี่เลี้ยง/วิทยากร/ที่ปรึกษาในการแนะนำ ศพค. ศปก.ต. อพม. จะทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ให้นำ อพม. ศพค. ศปก.ต. มาบูรณาการกัน เนื่องจากมีการทำงานซ้ำซ้อน

- มีทีมสหวิชาชีพที่เป็นคณะทำงาน (บวร) ทั้งตำรวจ หมอ ช่วยกันขับเคลื่อนงานป้องกัน ฝ้าระวัง

4.5.6 ด้านงบประมาณ

- ให้ พมจ. สร้างความรู้ความเข้าใจ เทคนิค วิธีการในการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน

- การใช้งบประมาณ อปท. ให้เขียนโครงการให้มีความหมายครอบคลุมทุกมิติ เน้นการส่งเสริมพัฒนา โดยให้การป้องกันแก้ไข เป็นกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมในโครงการส่งเสริมพัฒนานั้นจะไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของ อปท. และควรเน้นการทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ

- ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ให้แก่คณะทำงาน ศปก.ต.

- บรรจุกิจกรรมโครงการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อบัญญัติ อปท. /แผนเทศบาล 4 ปี

4.5.7 ด้านการพัฒนาบุคลากร

- สร้างความเข้มแข็งความพร้อมและการทำงานเป็นทีม มีจิตอาสาให้คณะทำงาน

- ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพคณะทำงาน ศปก.ต. เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความรู้ที่ใช้ปฏิบัติงาน ได้แก่

1) ความรู้เรื่องกฎหมาย เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

2) เทคนิคการประสานเครือข่าย เทคนิคการให้คำปรึกษา การรับฟังปัญหาเคส เทคนิคการสื่อสาร วิธีการ การส่งต่อ การดำเนินการตามขั้นตอน ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

3) การพัฒนาศักยภาพคณะทำงาน ศปก.ต. ให้เป็น พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.

คุ้มครองฯ

4.5.8 ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนรับทราบ เกี่ยวกับ ศปก.ต.สร้างความรับรู้ให้ประชาชนในพื้นที่ ตระหนักถึงปัญหา ว่าปัญหาดังกล่าวตนเองมีบทบาทหน้าที่ในการ ให้ความช่วยเหลือเป็นปัญหาของตนเองด้วย

4.5.9 ด้านการติดตาม พมจ. ตรวจสอบทำความเข้าใจกับ อปท. ถึงความจำเป็นและประโยชน์ ของการแก้ไขปัญหามลพิษรุนแรง ให้มีการเยี่ยมศูนย์ที่มีการแต่งตั้ง มีการติดตั้งป้ายหน่วยงานเพื่อเป็นรูปแบบ ทิศทางเดียวกัน จังหวัดจัด ศปก.ต. สัญจร ตรวจสอบ ประเมินให้ ศพค. เป็น ศปก.ต. พมจ. สค. ควรลงพื้นที่ ไปพบปะ สอบถามสาระทุกข์สุขดิบของ ศพค. ศปก.ต. จะทำให้ได้ใจคนทำงาน

4.5.10 ควรให้ผู้บริหารได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ให้สร้างความเข้าใจ การ ประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่เกี่ยวกับคณะทำงาน ศปก.ต. และ สค.

4.5.11 ควรมีการจัดมอบรางวัล ศปก.ต. ดีเด่น มอบรางวัลเป็นถ้วยพระราชทาน เป็นต้น

4.5.12 ควรมีการสรุปการถอดบทเรียนคืนให้แก่พื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน มีการศึกษาดูงาน

4.5.13 สร้างโมเดลชุมชนต้นแบบ 1 ชุมชน 1 ต้นแบบ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยชุมชน ผ่านศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) การศึกษาใช้การศึกษาเชิงคุณภาพจากการถอดบทเรียนการขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2560 เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1) คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) อาสาสมัครสาธารณสุข การประชุมถอดบทเรียนโครงการ ผู้ขอรับการประเมินได้สรุปผลการถอดบทเรียนโครงการ ซึ่งสามารถตอบวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

5.1 สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จ

5.1.1 สรุปผลการดำเนินงานขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) มีการดำเนินงาน ดังนี้

ส่วนกลาง คือ กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่ ด้านนโยบายกำหนดแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ในแต่ละปีงบประมาณ ให้แก่จังหวัดในรูปเอกสารทางการ และจัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้แก่ผู้แทนหน่วยงานเกี่ยวข้อง ด้านงบประมาณสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม และด้านวิชาการ จัดประชุมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) และคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) รวมทั้ง การติดตามประเมินผล

ระดับจังหวัด คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่อยู่ในส่วนภูมิภาค เป็นกลไกประสานงานระหว่างส่วนกลางและศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ในการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงาน องค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

และในระดับพื้นที่ชุมชน คือ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) มีทั้งมาจากฐานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เน้นการทำหน้าที่ด้านความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น โครงสร้างบางแห่งมีการแต่งตั้งคณะทำงาน ศปก.ต.ใหม่ โดยศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) มีการดำเนินงานตามรูปแบบกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

- 2) การสำรวจข้อมูลและการจัดการข้อมูลชุมชน
- 3) การจัดทำแผนงานเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- 4) การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- 5) การถอดบทเรียนการเรียนรู้และการรายงานผลการดำเนินงาน

5.1.2 สรุปปัญหาอุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.)

ส่วนกลาง : ความชัดเจนของนโยบาย ความซ้ำซ้อนไม่มีการบูรณาการงานภายในหน่วยงานของ พม. งบประมาณล่าช้า ไม่เพียงพอ ไม่ต่อเนื่อง

ส่วนจังหวัด : ทาบแทบไม่เต็มทีเนื่องจากต้องรับผิดชอบหลายหน้าที่ การส่งต่อเคสล่าช้าเนื่องจากพื้นที่ห่างไกล การทำความเข้าใจกับ ศพค.ในการเข้าร่วมโครงการ

ส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของ ศปก.ต. พบว่า อปท. มีข้อจำกัดเรื่องการสนับสนุนงบประมาณเนื่องจากข้อจำกัดด้านระเบียบ

ส่วนของคณะทำงาน ศปก.ต. ไม่ได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ่มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เนื่องจากกรมมีข้อจำกัดเรื่องจำนวนผู้เข้าอบรมหลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ. คุ่มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) เป็นพี่เลี้ยงในเรื่องการเขียนโครงการของงบประมาณเงินอุดหนุนศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ความไม่มั่นใจในความรู้ที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน คณะทำงานบางคนสวมหมวกหลายใบ ทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ บางพื้นที่เป็นพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ยาเสพติดทำให้เข้าถึงครอบครัวค่อนข้างลำบาก เจ้าหน้าที่ที่มีความเสี่ยงไม่ได้รับความปลอดภัยในการลงพื้นที่ ปัญหาการสื่อสารกับกลุ่มชาติพันธุ์ ศปก.ต. ยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่ ระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลน้อย ไม่ได้รับข้อมูลจริง ถูกปฏิเสธการรับความช่วยเหลือจากเคส

ส่วนประชาชน : ยังไม่รู้จัก ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) หรือบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ อย่างชัดเจน ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และไม่ทราบถึงสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับเมื่อประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

5.1.3 สรุปปัจจัยความสำเร็จ ของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) ได้แก่

ด้านคณะทำงาน พบว่า มีแรงบันดาลใจในการทำงาน มีจิตอาสาเพื่อส่วนรวมในชุมชน มีความเข้มแข็ง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีแผนที่ชัดเจน

ด้านท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ และมีความเข้าใจในการทำงาน มีนักพัฒนาชุมชนเป็นหัวใจหลักของการทำงาน

ด้านชุมชน พบว่า มีความร่วมมือ ความสัมพันธ์ มีอาสาสมัคร มีกองทุนของชุมชนเอง มีการเตรียมพร้อม การยอมรับ การเปิดใจของประชาชน

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) เป็นการวางรูปแบบการทำงานที่ต้องการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับพื้นที่ชุมชนด้วยตัวเจ้าของพื้นที่เองด้วยว่าปัญหาความรุนแรงเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน เป็นเรื่องที่มีมักเป็นเรื่องส่วนตัวภายในบ้าน ดังนั้นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้ชิดปัญหา ใกล้ชิดครอบครัวมากที่สุดคือคน

ภายในชุมชนนั่นเอง อันเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติที่ดีที่ UN WOMEN (2562) ศึกษาไว้ถึง “ระบบการจัดการที่เป็นทางการ” โดยมีการทำงานร่วมกันอย่างแข็งขันระหว่างรัฐกับชุมชน แต่การที่จะทำให้คนในชุมชนมีศักยภาพมีความรู้ทักษะความสามารถในการจัดการช่วยเหลือและคุ้มครองครอบครัวที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้นั้น ต้องมีความเชื่อ เจตคติเรื่องสิทธิมนุษยชน การสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศการใช้อำนาจเป็นใหญ่ การมองเรื่องความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เรื่องส่วนตัว มุ่งองค์ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน เช่น การสำรวจและจัดการข้อมูล เนื้อหาสาระสำคัญของ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การรู้จักเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แหล่งสนับสนุนงบประมาณ และทำงานในลักษณะทีมสหวิชาชีพในระดับตำบล ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับ พิมพัลย์ บุญมงคล (2546) ที่มีผลศึกษาว่าประชาคมมีการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในสังคมไทยแนวคิดหลักในการทำงานเป็นแนวคิดด้านสิทธิ คือ สิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี สิทธิเด็ก และแนวคิดบทบาทความสัมพันธ์หญิงชาย (Gender) ทำงานในชุมชนมากขึ้น ทำงานเชิงบูรณาการ การรณรงค์ปรับเปลี่ยนทัศนคติเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก โดยมีการทำงานที่เป็นสหสาขามากขึ้น ความเชื่อของชุมชนต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่มองว่าเป็นปัญหาส่วนตัว มิใช่ปัญหาส่วนรวม ปัจจัยเหล่านี้เป็นทั้งส่วนสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต้องมีการลดช่องว่างความต่างของความรู้

5.2.2 ปัจจัยความสำเร็จ ที่สำคัญเรื่องความร่วมมือและความรู้สึกเป็นเจ้าของ สอดคล้องกับการอธิบายของสนธยา พลศรี (2547 อ้างถึงใน ณีภูฏฐุฒิ ทรัพย์อุปลัมภ์, 2558) เรื่องมีความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belongingness) ของชุมชน เป็นส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลังและชุมชนเข้มแข็งต่อไปรวมทั้ง อภิชาติ ไจอารีย์ (2561) ระบุด้วยว่าปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จประการหนึ่งคือความตระหนักในการเป็นเจ้าของ

5.2.3 การสร้างองค์ความรู้ การสร้างความมั่นใจต่อการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงในพื้นที่ชุมชนตนเอง การบูรณาการการทำงานร่วมกัน เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้งานไม่มีปัญหาอุปสรรค สอดคล้องกับแนวทางการทำงานของชุมชน (ประเวศ วะสี 2553) และการศึกษาของ ชิตพล ชัยมะดัน (2561) ที่ระบุว่ากลไกที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงได้แก่กระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างความสามัคคีในชุมชน การสร้างองค์ความรู้และการประสานงาน และบูรณาการการทำงานร่วมกัน

5.2.4 ด้านการวางแผนงานถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะสำคัญของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง อัมพร แก้วหนู (2562) และแผนที่ดีต้องมาจากข้อมูลที่ดีครบถ้วนถูกต้องด้วย แต่จากการประชุมถอดบทเรียนผู้เข้าร่วมประชุมระบุว่ามีการวางแผนงานชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีมีการประเมินผลงานตามแผนว่าผลงานที่ชัดเจนสอดคล้องกับตัวชี้วัดของแผน สะท้อนถึงประสิทธิภาพของแผนมากน้อยเพียงใด

5.2.5 ชื่อโครงการอาจส่งผลต่อการเข้าร่วมงานของพื้นที่ เนื่องจากเป็นการทำให้มองว่าเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงในครอบครัวสูง ซึ่งชุมชนไม่ยอมยกยอมรับความจริงทำให้กรมต้องใส่ใจในเรื่องชื่อโครงการ กิจกรรมที่ลงไปถึงชุมชนว่าอาจผลส่งต่อการดำเนินงานของโครงการขาดชุมชนที่จะผู้ร่วมโครงการ เพียงเพราะชื่อนั้นสำคัญฉะนี้ แต่อย่างไรสิ่งสำคัญคือการเจ้าของข้อมูลให้ข้อเท็จจริง และให้ชุมชนยอมรับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงนั้น เพื่อเป็นฐานในการวางแผนงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด

5.2.6 แรงจูงใจหรือพลังใจในการทำงานเป็นส่วนสำคัญของการเริ่มต้นการทำงานของคุณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการฯ การสร้างแรงจูงใจ ความศรัทธาเปรียบเสมือนพลังที่ช่วยขับเคลื่อนงานแม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรคจะช่วยทำให้สามารถหาทางออกในการแก้ปัญหาได้

5.2.7 ด้านการประชาสัมพันธ์จากข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ยังมีคนที่ไม่เข้าใจ ไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ไม่ทราบถึงสิทธิ สวัสดิการที่พึงได้รับ หากเกิดกรณีความรุนแรงในครอบครัว ช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ และไม่มีความมั่นใจกับคณะทำงาน ศปก.ต. ดังนั้น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อสารให้ประชาชนได้เข้าใจรู้จัก และเข้ามามีส่วนร่วมกันคณะทำงาน ศปก.ต. สอดคล้องกับข้อจำกัดของการจัดการองค์กรเครือข่ายเรื่องขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น(กิตติชัย รัตน์) จึงมีความจำเป็นและความสำคัญ และด้วยในยุคปัจจุบันมีเทคโนโลยีสื่อสารที่รวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย ทำให้เปิดกว้างในการสร้างความเข้าใจความตระหนักและส่งเสริมความรู้ที่จำเป็นได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

5.2.8 ประเด็นการวางแผนที่ใช้ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลครอบครัวที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในการวางแผน เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ทำให้สามารถทำงานให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่

5.2.9 การดำเนินงานในระดับพื้นที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่และทรัพยากรทั้งบุคลากรงบประมาณสนับสนุนในการดูแลประชาชน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล ที่ศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานทั้งทางโครงสร้างที่มีผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนงานร่วมกับหน่วยงาน ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ทำให้โครงสร้างของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล มีคณะทำงานที่มาจากหลากหลายเป็นโครงสร้างที่ทับซ้อนกับโครงสร้างของคณะทำงาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อาจเป็นการกำหนดโครงสร้างของศูนย์ฯ ที่ไม่ได้ระบุให้ชัดเจน เพราะต้องการให้ขึ้นกับบริบทของพื้นที่ ในส่วนการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยังไม่สามารถดำเนินงานได้เต็มที่ ทั้งด้านงบประมาณหรือการดำเนินงาน เนื่องจากปัญหาอุปสรรคในแง่ระเบียบข้อบังคับที่ยังไม่สุ่มเสี่ยงต่อการถูกเรียกเงินคืนจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน จึงเป็นประเด็นที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ดำเนินการเพื่อถ่ายโอนภารกิจงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ดำเนินการอยู่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเสนอให้คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาบรรจุงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นภารกิจถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน (ร่าง) แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ.

5.2.10 ประเด็นเรื่องการถอดบทเรียน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญทั้งกับคณะทำงาน ศปก.ต. แต่ละแห่ง และเจ้าหน้าที่ที่สนับสนุนโครงการ เกิดเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ถือว่าอยู่ในขั้นตอนว่าด้วยการเจริญเติบโตของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย (กิตติชัย รัตน์)

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนกลไกชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

5.3.1 ควรส่งเสริมศักยภาพคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) เกี่ยวกับเจตคติในเรื่องของรากเหง้าของปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก สตรี ที่มาจากเรื่องของอำนาจ ชายเป็นใหญ่ ฐานคิดว่าลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ ภรรยาเป็นสมบัติของสามี สร้างความตระหนักในการเป็นเจ้าของงาน การยึดผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงเป็นศูนย์กลาง พัฒนาเพิ่มทักษะและความรู้ในการปฏิบัติงานเบื้องต้นเมื่อพบเหตุความรุนแรงในครอบครัวภายในชุมชนผ่านระบบพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา โดยมอบหมายให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นแกนหลัก ร่วมกับทีมสหวิชาชีพระดับจังหวัด ด้านการสุขภาพ ด้านสวัสดิการสังคม ด้านกระบวนการทางกฎหมายและจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติงานจากตัวอย่างการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้ง ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ ศปก.ต. ด้วยการสร้างและพัฒนาระบบเครือข่ายการทำงานร่วมกับหลายพื้นที่ที่มีการจัดตั้งศูนย์

ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ใช้สื่อสังคม (social Media) เช่น กลุ่มไลน์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกันให้สามารถปรึกษาหารือได้อย่างสะดวกรวดเร็วรับรู้กันได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ เมื่อศูนย์ปฏิบัติการฯ ใดมีความพร้อมสามารถเป็นพี่เลี้ยง ให้สนับสนุนการขยายไปในพื้นที่ใหม่เพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย รวมทั้ง ให้ความสำคัญโดยให้ความรู้ความเข้าใจ กำลังใจแก่นักพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงาน

5.3.2 ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานภายนอก และบูรณาการกลไกต่างๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ซึ่งเป็นอาสาสมัครในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดที่มีอยู่ทุกพื้นที่ ควรพัฒนาศักยภาพให้องค์ความรู้ด้านกฎหมาย กระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ส่งเสริมสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการดูแลสร้างสัมพันธ์ภาพครอบครัว ให้เหมือนการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) สำหรับหน่วยงานภายนอกควรมีการทบทวนการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐหลัก 10 หน่วยงาน โดยเพิ่ม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและกระทรวงวัฒนธรรม ทั้งนี้ ควรกำหนดแนวทางการทำงานและบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่ชัดเจน

5.3.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการบริหารจัดการข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลของชุมชนสู่ระดับจังหวัด และส่วนกลาง โดยรวมให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน ในรูปของ Big Data ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับพื้นที่ในการบันทึกข้อมูล สถานการณ์ กำหนดจุดพื้นที่เสี่ยงหรือต้องมีการป้องกันเฝ้าระวัง โดยมีการกำหนดชั้นความลับความปลอดภัย สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนทั่วไป แสดงถึงความโปร่งใส จริงใจในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และสามารถบูรณาการร่วมกับข้อมูลของส่วนอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ความรุนแรงภายในชุมชน พื้นที่ปลอดภัยสำหรับสตรีและเด็กรวมทั้งนำข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรม Business Intelligence เพื่อใช้ในการวางแผนงานนโยบายต่อไป ทั้งนี้ ควรทดลองนำร่องในพื้นที่ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ศึกษา รูปแบบของโครงสร้างข้อมูลให้ถ่องแท้ทราบถึงข้อจำกัด อุปสรรคในการรวบรวม และวิเคราะห์ผล ประโยชน์ที่จะได้จากการใช้ข้อมูลอย่างจริงจัง และสามารถนำข้อมูลมาคาดการณ์หรือวางแผนล่วงหน้า ในระยะต่อไป จึงจะสามารถขยายผลไปในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

5.3.4 ควรสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง ให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการฯ ทั้งระดับจังหวัดและระดับชุมชน โดยจัดให้มีการประกาศเกียรติคุณแก่ ศปก.ต.ที่ปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดี หากเป็นในระดับจังหวัดให้รับมอบรางวัลหรือใบประกาศเกียรติคุณ/เกียรติบัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดในเวทีการประชุม เช่น การประชุมคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวจังหวัด ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ และผู้แทนจากภาคประชาสังคม การประชุมศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนระดับจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ ควรลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ โดยประสานบูรณาการในการลงพื้นที่ ทั้งส่วนกลางตั้งแต่ระดับกระทรวง (ผู้ตรวจราชการกระทรวง) ระดับกรม (ผู้บริหารกรม/กอง/สำนัก) ส่วนภูมิภาค (ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 แห่ง) เข้าร่วมตรวจเยี่ยมสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบและเข้าใจถึงบทบาทการทำงานของ ศปก.ต.ด้วย

5.3.5 สร้างระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) โดยใช้เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน ศปก.ต.เป็นฐานการประเมินและควรมีการถอดบทเรียนความสำเร็จของศูนย์ปฏิบัติการฯ ที่เป็นต้นแบบที่ดี และเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ให้รับรู้อย่างทั่วถึง โดยใช้ทั้งในลักษณะทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านเวทีการประชุม สื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงสื่อท้องถิ่นทั้งนี้อาจศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลการดำเนินงานจากองค์ประกอบของโครงสร้างที่แตกต่างกันรวมทั้งประเด็นการบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด

5.3.6 พัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ผ่านช่องทางที่หลากหลายและเหมาะสม ให้เข้าถึงประชาชน ให้เกิดความเข้าใจ เกิดความตระหนักและรับรู้ถึงบทบาทของ ศปก.ต. และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวรวมถึง ประชาสัมพันธ์การใช้ศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 เป็นสื่อในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

บรรณานุกรม

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.(2559). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560-2564.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.(2560). คู่มือมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลไกในระดับพื้นที่ในการป้องกันเฝ้าระวังและจัดการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว.
- กิติชัย รัตน์ะ.(ม.ป.ป.). การสร้างกลุ่มและเครือข่ายในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.ค้นเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2563, จาก <https://www.ieat.go.th/assets/uploads/cms/file/201604071732301596794406.pdf>
- ชนนต์ดี ทินนาม.(2559). ศึกษาการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการนำเสนอรายการโทรทัศน์บนหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของสตรี. ค้นเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2563, จาก <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/590300000002.pdf>
- ชิตพล ชัยมะดัน. (2561). รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 11(1). 30-38.
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์.(2558). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิรมล กุลศรีสมบัติ และพรสรร วิเชียรประดิษฐ์.(ม.ป.ป).กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการชุมชนประเทศญี่ปุ่น.ค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563 ,จาก <http://www.udc.net/sites/default/files/download/klaikkaarmiiswnrwmkhngprachaachn.pdf>
- ประเวศ วะสี.(2553).ปฏิบัติการของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย.ค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-talk-interview/thaireform-talk-social/13487-2010-07-05-10-49-43.html>
- พรสม เปาปราโมทย์.(2561). บทบาทของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในการยุติความรุนแรงในครอบครัว. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2561 ณ โรงแรมเดอะทวินทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร.
- พิมพ์วัลย์ บุญมงคลและคณะ .(2546) ศักยภาพประชาคมในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563, จาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/1954?locale-attribute=th>
- ยงยุทธ แสนประสิทธิ์,พรณี บุญประกอบ ,รณชัย คงสกันธ์ และอังคินันท์ อินทรกำแหง .(2554). รูปแบบการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยกระบวนการการมีส่วนร่วม. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ vol 17 No 2 (2011) ค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2563, จาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jbst/article/view/1579>
- อภิชาติ ใจอารีย์. (2561). กระบวนการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มพนันของเด็กและเยาวชนชุมชนหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. ภาควิชาการพัฒนาศาสตร์สุขภาพมนุษยศาสตร์และชุมชนคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2563, จาก http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/ebook-60-12-Aphitchat.pdf

อนุชา ม่วงใหญ่. (2559) . แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น “ในศตวรรษที่ 21”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 6(3). 12-26.

อัมพร แก้วหนู. (2562).รวมบทเรียน นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง และพื้นที่ปฏิบัติการเรียนรู้ใหม่ พัฒนาคน พัฒนาชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง ค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2563, จาก https://web.codi.or.th/printing_media/20190903-160427/

องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ.(2562). กฎหมายว่าด้วยความรุนแรงเกี่ยวกับครอบครัวและการดำเนินงานตามกฎหมาย บทวิเคราะห์สำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียนตามมาตรฐานสากลและการปฏิบัติที่ดี. พิมพ์ครั้งที่ 2.